

**UCHWAŁA NR XXXVIII/224/17
RADY MIEJSKIEJ W BŁASZKACH**

z dnia 6 września 2017 r.

w sprawie przyjęcia "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032"

Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt 1 i art. 18, ust. 2, pkt 15 oraz art. 40, ust. 1, ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446, poz. 1579, poz. 1948 z 2017 r. poz. 730, poz. 935) oraz art. 18 ust. 1 i art. 84 ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 519, poz. 785, poz. 898, poz. 1089) Rada Miejska w Błaszках uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032" wraz z "Prognozą oddziaływania na środowisko dla Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032".

§ 2. 1. "Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032" stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

2. "Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032" stanowi załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 3. Traci moc Uchwała nr XLI/267/10 Rady Gminy i Miasta Błaszki z dnia 11 listopada 2010 r. w sprawie: przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy i Miasta Błaszki na lata 2010 - 2016 z perspektywą do roku 2032”.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Błaszek.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Błaszках

Agnieszka Bienkowska

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXVIII/224/17
Rady Miejskiej w Błazkach
z dnia 6 września 2017 r.

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY BŁASZKI NA LATA 2017 – 2032

pow. sieradzki, woj. łódzkie

(Zawiera plan ochrony zdrowia mieszkańców Gminy Błazki
przed szkodliwością azbestu)

Program spójny z POKzA 2009 – 2032

Błazki 2017

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP
2. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY BŁASZKI, OBJĘTEGO PROGRAMEM
3. CEL I ZADANIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU
4. AZBEST JEGO CHARAKTERYSTYKA I ZASTOSOWANIA W PRZEMYSŁE I W BUDOWNICTWIE
 - a. Azbest - podstawowe dane
 - b. Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie
 - c. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest
 - d. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu
5. PROGRAM RZĄDOWY USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI – W ASPEKTCIE LOKALNEGO PROGRAMU
 - a. Wprowadzenie
 - b. Zawartość i dane z Programu (POKzA)
 - c. Cele Programu POKzA 2009 - 2032
 - d. Założenia Programu
 - e. Składowanie (unieszkodliwianie) odpadów azbestowych
 - f. Szacowane koszty realizacji Programu w okresie 30 lat
 - g. Szacowane dochody Programu
 - h. Przeznaczenie środków finansowych zarezerwowanych w Programie
 - i. Podsumowanie syntetyki zawartości POKzA w zakresie obowiązków samorządu
 - j. Zarządzanie Programem
6. PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST
7. PLAN OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW GMINY PRZED SZKODLIWOŚCIĄ AZBESTU
 - a. Ogólne zasady ochrony zdrowia mieszkańców
 - b. Oddziaływanie azbestu na zdrowie

- c. Profilaktyka zagrożeń
 - d. Profilaktyka w stosunku do osób zatrudnionych podczas prac usuwania azbestu
 - e. Profilaktyka w stosunku do otoczenia
 - f. Likwidowanie skutków narażenia
8. OPIS NAJLEPSZYCH DOSTĘPNYCH TECHNIK ZWIĄZANYCH Z PRACAMI PRZY AZBESCIE I DZIAŁANIA ALTERNATYWNE
- a. Opis technik
 - b. Opis działań alternatywnych
9. FINANSOWANIE PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM AZBESTU – DOSTĘPNE FUNDUSZE I PROGRAMY WRAZ Z HARMONOGRAMEM I WSKAŹNIKAMI REALIZACJI PROGRAMU
- a. Wstęp
 - b. Warianty finansowania Programu
 - c. Harmonogram usuwania azbestu
 - d. Wskaźniki realizacji Programu
10. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY BŁASZKI
11. STOPIEŃ PILNOŚCI PRAC W ŚWIETLE OCEN STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW Z WBUDOWANYM AZBESTEM
12. SZCZEGÓŁY PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY BŁASZKI NA LATA 2017 – 2032
- a. Rozmiary zadania i ramowy plan realizacji
 - b. Koszty usuwania azbestu i ich ewentualny podział
 - c. Realizacja programu – Plany roczne
 - d. Zarządzanie PROGRAMEM
 - e. Podsumowanie
13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM
14. BIBLIOGRAFIA
15. ZAŁĄCZNIKI

1. WSTĘP

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki” zwany dalej PROGRAMEM ma na celu po pierwsze: wypełnienie obowiązków dotyczących posiadania PROGRAMU, przyjęcia go uchwałą Rady Miejskiej w Błazkach i wdrażania, a po wtóre - i co najważniejsze – spowodowanie w konkretnej perspektywie czasowej całkowitego wyeliminowania wyrobów zawierających azbest znajdujących się jeszcze na terenie gminy. Ponadto, powstanie PROGRAMU i jego wdrażanie otwiera drogę do starania się o dofinansowanie działań związanych z usuwaniem wyrobów/odpadów, w tym demontowaniem wyrobów, zbieraniem odpadów, pakowaniem, transportem i składowaniem (unieszkodliwianiem). Wprowadzona w grudniu 2010 r. nowelizacja Ustawy Prawo Ochrony Środowiska umożliwia objęcie finansowaniem lub współfinansowaniem ze środków budżetowych Gminy Błaszki zadań z dziedziny ochrony środowiska w ramach środków własnych pochodzących z dawnego gminnego funduszu ochrony środowiska oraz środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Dzięki przeprowadzeniu inwentaryzacji i powstaniu PROGRAMU uzyskuje się wiedzę o rozmiarze zasobów i ich stanie, zakłada się swoistą „kartotekę azbestową”, tak w gminie jak i Bazie Azbestowej (WBDA), a ponadto wdrożenie PROGRAMU wpłynie na sukcesywną poprawę stanu środowiska poprzez podwyższanie jakości powietrza atmosferycznego, a tym samym zwiększenia komfortu pracy i życia w gminie. Działania te wpiszą się także w podnoszenie atrakcyjności Gminy Błaszki, a to również z powodów choćby estetycznych oraz wpłyną na zwiększenie wartości materialnej obiektów, tym samym poprawiając status ekonomiczny mieszkańców. Podstawą prawną tworzenia i realizacji PROGRAMU są:

- Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P., Nr 38, poz. 373),
- „Rządowy Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski w latach 2002 - 2032” – przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002 r.,
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009-2032 (POKzA) przyjęty przez Radę Ministrów 14 lipca 2009 r.,

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U z 2005 r. Nr 10 poz. 72) wraz z właściwymi przepisami wykonawczymi,
- Ustawa o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1987 t.j.),
- Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz.U. z 2017 r. poz.519 t.j.)
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami.

2. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY BŁASZKI, OBJĘTEGO PROGRAMEM

Dane administracyjne

Gmina Błaszki położona jest w zachodniej części województwa łódzkiego w powiecie sieradzkim. Zajmuje powierzchnię 201,63 km², co stanowi 13,52% powiatu sieradzkiego.

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. W gminie użytki rolne stanowią 84%, a użytki leśne 9%. Siedzibą władz lokalnych jest miasto Błaszki. Sieć dróg w gminie jest bardzo dobrze rozwinięta. Gminę zamieszkuje 14 692 osób, w tym w mieście Błaszki 2 180 osób, a na wsi 12 512.

Rys. 1. Gmina Błaszki na tle sąsiadujących z nią gmin.
(źródło: opracowanie własne)

W skład gminy wchodzi 55 sołectw: Adamki, Borysławice, Brończyn, Brudzew, Bukowina, Chabierów, Chociszew, Chrzanowice, Cienia, Domaniew, Garbów, Golków, Gorzałów, Gruszczycy, Grzymaczew, Gzików, Jasionna, Kalinowa, Kamienna – Kolonia, Kamienna - Wieś i Brzozowiec, Kije Pęczek, Kobylniki, Kokoszki, Kołdów, Korzenica, Kwasków, Lubanów, Łubna – Jakusy, Łubna – Jarosłaj, Maciszewice, Morawki, Mroczy Małe, Nacesławice, Niedoń, Orzeżyn, Romanów, Równa, Sarny, Sędzimirowice, Skalmierz, Smaszków, Stok Nowy, Stok Polski, Sudoły, Suliszewice, Tuwalczew, Włocin – Kolonia, Włocin – Wieś, Wojków, Woleń, Wójcice, Wrząca, Zawady, Żeliszaw, Żeliszaw – Kolonia.

Gmina Błaszki graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Goszczanów,
- od wschodu z gminami Warta i Wróblew,
- od południa z gminą Brąszewice,
- od zachodu z gminami Brzeziny i Szczytniki.

Ukształtowanie powierzchni

Gmina Błaszki leży w obrębie środkowej części Wysoczyzny Złoczewskiej, tylko niewielka północna część leży w obszarze Wysoczyzny Tureckiej. Większa część terenu zajmuje stosunkowo wyrównana Wysoczyzna, położona na wysokości 150 – 155 m n.p.m. Południkowa asymetryczna Dolina Rzeki Trojanówki oraz cieki do niej wchodzące, rozcinają obszar Wysoczyzny na oddzielne wzniesienia. Teren gminy w przeważającej części jest płasko – równinny. Gmina położona jest na zachodnim obrzeżu Kredowej Niecki Łódzkiej. Rzeźba terenu gminy charakteryzuje się korzystnymi warunkami dla rozwoju rolnictwa i sieci osadniczej.

Różnorodność biologiczna, tereny chronione

Na terenie Gminy Błaszki znajdują się następujące obszary chronionego krajobrazu:

- Obszar chronionego krajobrazu Brąszewicki,
- Pomniki przyrody żywej i nieożywionej (dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, klon zwyczajny, grab zwyczajny, jesion wyniosły, klon srebrzysty, buk zwyczajny, dąb błotny, dzika grusza, brzoza brodawkowata),

- Parki zabytkowe (znajdujące się w Jesionnej, Kalinowej, Kobylnikach, Kociołkach, Równiej, Brończynie, Wrzącej),
- Użytki ekologiczne (Bagno Śródleśne „Biała”, Bagno Śródleśne „Biała II”, Bagno Śródleśne „Biała III”),
- Rezerwat Wrząca – rezerwat leśny o powierzchni 59,1 ha, utworzony w 1995 r., kwaśna buczyna niżowa w postaci wysokowapiennego lasu bukowego ze słabo wykształconym odszytem i ubogim runem.

3. CEL I ZADANIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU

Celem głównym PROGRAMU jest bezpieczne usunięcie wyrobów oraz odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Błaszki.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację niżej wymienionych zadań (celów pośrednich) określonych w PROGRAMIE:

1. Zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego dla nielegalnych zachowań związanych z azbestem - nieuprawniony demontaż i wyrzucanie odpadów np. do lasów, powstawanie „dzikich wysypisk”).
2. Stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z użytkowaniem i usuwaniem wyrobów azbestowych.
3. Stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania PROGRAMU.
4. Prowadzenie monitorowania powstawania odpadów azbestowych i prawidłowej gospodarki nimi.
5. Zorganizowanie zbiórek odpadów i dotowania usuwania azbestu dla mieszkańców Gminy Błaszki.

4. AZBEST JEGO CHARAKTERYSTYKA I ZASTOSOWANIA W PRZEMYŚLE I W BUDOWNICTWIE

a. Azbest - podstawowe dane

Azbesty, niezależnie od różnic w składzie chemicznym i różnic wynikających z budowy krystalicznej są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach na kuli ziemskiej azbest był (a niekiedy jeszcze jest) wydobywany na skalę przemysłową.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów: grupę serpentynów (chryzotyli) i grupę azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy tylko jedna odmiana azbestu, azbest chryzotylowy, wydobywany i stosowany w największych ilościach. W grupie azbestów amfibolowych praktyczne znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy i krokidolitowy. W niewielkich ilościach stosowany był antofilit (należący również do grupy amfiboli) do produkcji filtrów z uwagi na wyjątkowo dużą odporność chemiczną.

Wszystkie odmiany mineralne azbestu krystalizowały w czasie mierzonym okresami geologicznymi w szczelinach w ultrazasadowych skałach w wyniku oddziaływań hydrotermalnych. Co więcej krystalizowały w postaci bardzo cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

Chemicznie azbesty są uwodnionymi krzemianami magnezu zawierającymi różne pierwiastki albo jako podstawienia magnezu albo jako roztwory stałe. Warto, jako ciekawostkę dodać, że azbest chryzotylowy krystalizuje w postaci rurek, natomiast azbesty amfibolowe to nieco grubsze pręcikowate kryształy.

b. Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie

Z uwagi na liczne, cenne własności użytkowe azbestu i relatywnie niską cenę, jego szerokie zastosowanie w stosunkowo dużych ilościach miało miejsce, niemal na całym świecie w okresie ostatnich 100 lat. Także i na terenie Polski azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80%) do produkcji materiałów budowlanych. Zatem azbest towarzyszy nam od dawna i wyprodukowano znaczne ilości rozmaitych wyrobów z jego udziałem. W Polsce, głównym ilościowo produktem zawierającym azbest są wyroby azbestowo-cementowe, a w tej liczbie szczególnie płaskie i faliste płyty

dachowe i elewacyjne. Szacuje się, że na samych tylko dachach i elewacjach wciąż znajduje się przeszło miliard dwieście milionów m² tych płyt, co stanowi około 14,0 milionów ton.

W Polsce azbest stosowano w produkcji następujących grup wyrobów:

- Wyroby azbestowo-cementowe [AC] – pokrycia dachowe i elewacyjne,
- Rury ciśnieniowe, rury i prostokątne profile stosowane w kanałach wentylacyjnych,
- Płyty i kształtki AC w wymiennikach cieplnych,
- Niewielkie ilościowo, lecz dawniej powszechnie stosowane, kształtki elektrotechniczne (w silnikach elektrycznych, wyłącznikach i instalacjach przemysłowych),
- Masy torkretowe i tzw. miękkie izolacje ognioochronne,
- Wyroby tekstylne z azbestu – sznury, maty i koce,
- Specjalne, wysokowytrzymałe uszczelki przemysłowe, wyłożenia antywibracyjne,
- Materiały i okładziny cierne - sprzęgła i hamulce (obecnie wstępujące w starszych dźwigach i windach, niekiedy w sprzęgłach napędów przemysłowych, do niedawna również w samochodach – klocki hamulcowe),
- Masy ogniotrwałe, masy formierskie,
- Filtry przemysłowe i diafragmy do produkcji chloru,
- Izolacje cieplne.

Poniższy wykaz podaje dominujące ilościowo rodzaje wyrobów azbestowo - cementowych [AC] produkowanych w Polsce:

- Płyty płaskie prasowane tzw. szablony lub płyty „Karo” (PN-66/B -14040),
- Płyty faliste i gąsiorzy nieprasowane (PN-68/B-14041), nisko i wysokofaliste,
- Płyty płaskie prasowane okładzinowe (PN-70/B-14044),
- Rury bezciśnieniowe (kanalizacyjne) (PN-67/B-14753),
- Rury ciśnieniowe (PN-68/B-14750),
- Kształtki kanalizacyjne (PN-68/B-14752),
- Kształtki do przewodów wentylacyjnych (BN-73/8865-10),
- Płytki „PACE” oraz kształtki [AC] prasowane nieimpregnowane dla elektrotechniki (BN-67/6758-01, BN-70/6754-01),

- Zbiorniki na wodę,
- Osłony do kanałów spalinowych,
- Kształtki do wentylacji zewnętrznych,
- Kształtki do osłon rurociągów ciepłowniczych.

Pośród płyt płaskich najczęściej na dachach stosowano, zwłaszcza w południowej Polsce płyty typu „Karo” nazywane też, nieprawidłowo szablonami. Były to płyty o wymiarach 400 × 400 mm i grubości 6 mm. Płyty te dzięki dodatkowemu zagęszczeniu w procesie prasowania cechują się mniejszą porowatością niż płyty faliste. Różnica ta jest dość duża, co uwidacznia nasiąkliwość wynosząca dla płyt „Karo”, 16% podczas gdy nasiąkliwość płyt falistych (w zależności od ich stanu technicznego) wynosi nawet do 22%. Mała porowatość płyt prasowanych pozwala przypuszczać, że ich odporność na korozję będzie lepsza niż płyt nieprasowanych. Tak jest w istocie i świadczą za tym liczne obserwacje dachów po wielu latach eksploatacji.

Zakres produkowanych (stosowanych) płyt falistych, (pomimo „podobnych” kształtów) był bardzo obszerny. Wynikało to z zakresu i skali produkcji jak również faktu, że płyty były produkowane w kilku krajach dawnego bloku socjalistycznego.

c. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Są dwie klasy w zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej. Klasa I („miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. Najczęściej stosowane w tej grupie były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCW, masy azbestowe natryskowe stosowane były jako izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych.

Klasa II („twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. Niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów, rozbijanie, zrzucanie). W grupie tej najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo - cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe,

osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano rury, w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy.

d. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu

Wyroby azbestowo – cementowe ze względu na rodzaj zastosowanych substancji składowych można porównać z betonem towarowym. Korozja eternitu (nazwa towarowa wyrobów azbestowo-cementowych) przebiega podobnie jak korozja betonu. Określenie czasu „technicznego życia” eternitu zależne od wielu czynników, jest przedmiotem aktywnej dyskusji środowisk naukowych. Ze względu na zróżnicowanie czynników korozyjnych występujących w środowisku przeciętny okres użytkowania waha się od 20 do 60 lat. Z tych powodów przyjmuje się, że przeciętny czas użytkowania wyrobów eternitowych (zawierających od 9,5% do 12,5% czystego azbestu) to 30 lat. Po osiągnięciu wieku technologicznego (około 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu.

W niektórych przypadkach stan ten może wystąpić tak wcześniej jak i później. Powoduje to pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna, czyli obecność glonów i mchów na powierzchni płyty eternitowej.

Największym źródłem zagrożenia pyłami azbestu są wszelkie prace wykonywane przy wyrobach zawierających azbest.

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twardy (gęstość powyżej 1000 kg/m³), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnego stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i unieszkodliwianiem. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają

ludzie w strefie zamieszkania. Natomiast demontaż (a w zasadzie zrywanie eternitu z dachów i elewacji) przez osoby nieuprawnione i nieprzeszkolone doprowadza do znacznych przekroczeń norm czystości powietrza w zakresie zapylenia pyłem i włóknami azbestu. Karygodną praktyką jest wyrzucanie wyrobów azbestowych do lasów, rowów i innych miejsc. Powoduje to nie tylko znaczne skażenie powietrza w okolicy (najczęściej czystego, bo leśnego), ale ryzyko rozprzestrzenienia po większym terenie i potęgowanie skażenia. Obserwowany jest również proceder, (choć zmniejsza się ostatnio już jego skala) montażu eternitu z dachu na dach. Powoduje to skażenie podczas zdejmowania z pierwszego dachu (roboty są wykonywane przez osoby przypadkowe, do tego w pośpiechu), również podczas transportu, a szczególnie w czasie układania zdemontowanych uprzednio płyt na dachu docelowym.

Wszystkie opisywane powyżej, naganne zachowania kuriozalnie uzyskują akceptację społeczną (pomimo faktu, iż tego rodzaju działania szkodzą zdrowiu tegoż społeczeństwa) i uchodzą karze pomimo funkcjonowania odpowiednich przepisów. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że od stycznia 2005 r. wymienione powyżej praktyki podlegają sankcjom karnym z mocy przepisów Kodeksu Karnego i są zagrożone oprócz grzywny, karą pozbawienia wolności do lat 3. Za złamanie przepisów ustawy o odpadach od dnia 14 kwietnia 2012 r. zastrzono sankcje karne, dot. nieprawidłowości przy gospodarowaniu odpadami. Źródła emisji poza wspomnianymi, a pochodzącymi z obiektów budowlanych, są sukcesywnie likwidowane. Jednym z największych jest emisja włókien z wyrobów i części samochodowych. Azbest był używany jako domieszka, bądź główny składnik różnych części zamiennych przemysłu samochodowego – głównie okładzin ciernych. Zatem źródłem emisji pozostają samochody używające starych (już zakazanych części), bądź importowanych głównie z krajów byłego Związku Radzieckiego, gdzie – niestety stosowanie azbestu nie jest zabronione. Istnieje również śladowa ilość włókien azbestu w powietrzu pochodzenia naturalnego. Jednakże w polskich warunkach (z uwagi na niewystępowanie naturalnych złóż azbestu) jest to ilość praktycznie pomijalna (na poziomie tła).

5. PROGRAM RZĄDOWY USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI – W ASPEKTCIE LOKALNEGO PROGRAMU

a. Wprowadzenie

W maju 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zwany dalej Programem. Obecnie Program ten został w dniu 15 lipca 2009 r. zastąpiony Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA).

Program (POKzA) powstał w wyniku:

- Realizacji przyjętej przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Radę Ministrów zobowiązano do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- Realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- Potrzeby oczyszczania kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających ten surowiec,
- Zmian po uwzględnieniu wniosków z pierwszego etapu realizacji poprzedniego Programu Rządowego, Ministerstwo Gospodarki od 1997 r. wykonało szereg prac i ekspertyz, stanowiących niezbędny materiał bazowy do programów wycofywania azbestu z gospodarki, szczególnie z budownictwa.

Ponadto opracowano m.in.:

- w 2001 r. "Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest" dla lokalnych władz samorządowych oraz przedsiębiorstw zajmujących się naprawą lub usuwaniem tych wyrobów,
- w 2003 r. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” (uwzględniający Program

oraz przepisy zawarte w nowych ustawach i wielu aktach wykonawczych do tych ustaw, które weszły w życie po 2001 r.).

Do koordynowania prac dotyczących opracowania Programu, utworzono w Ministerstwie Gospodarki, zespół roboczy (Radę Programową) reprezentujący zainteresowane resorty i urzędy centralne:

- Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Budownictwa, Ministerstwo Transportu, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, Państwową Inspekcję Pracy, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Urzędy Marszałkowskie z całego kraju.

Ponadto na rzecz programu pracowali i stale pracują uznani zarówno w kraju, jak i za granicą eksperci w zakresie przemysłu i rozwiązywania problemów związanych z azbestem. W funkcjonowaniu Programu mają swój udział również organizacje pozarządowe.

b. Zawartość i dane z Programu (POKZA)

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 przyjęty 14 lipca 2009 r., zwany dalej "POKZA", utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, czyli:

- 1) Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- 3) Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa jednak nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Realizuje wnioski zawarte w "Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" poprzez wprowadzenie priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia

finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji Programu (POKzA).

Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane jest głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Jest również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym ma zostać wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm (zadania m.in. dla OSP).

Program (POKzA) grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- 1) Zadania legislacyjne,
- 2) Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich,
- 3) Zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych,
- 4) Monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej,
- 5) Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

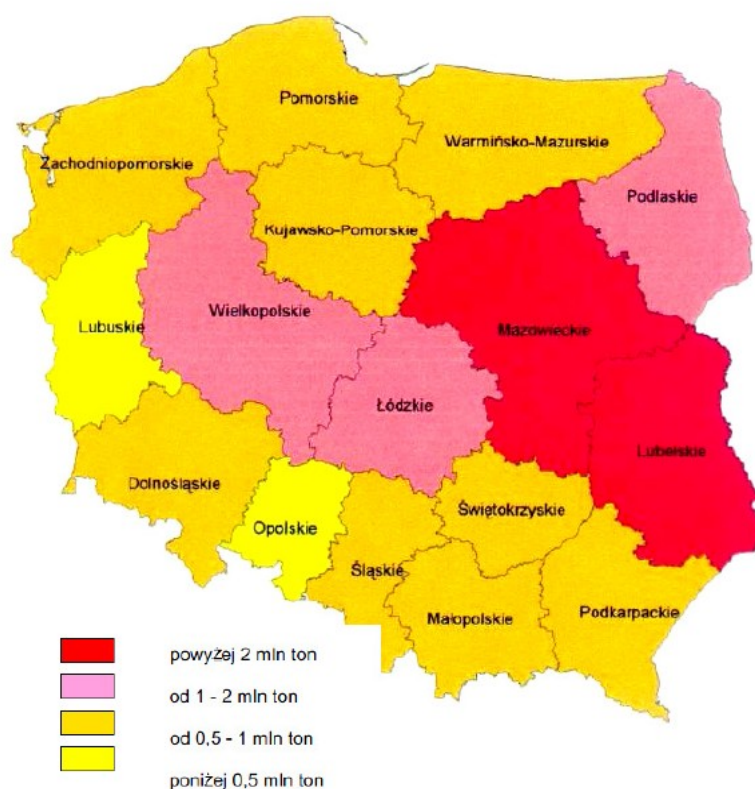
Szacuje się, że na terenie kraju nadal użytkowane jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton).

Trwałość płyt azbestowo-cementowych określa się na około 30 lat, okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy.

W przyjętym czasie (do roku 2032) powstawać będzie znaczna ilość odpadów, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r.

w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2014, poz. 1923) sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

Rysunek 2 przedstawia nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim.

Rys. 2. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim
(dane wyjściowe PUA 2002-2032)

*(źródło: Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
z terytorium Polski w latach 2002 – 2032)*

c. Cele Programu POKzA 2009 - 2032

Główne cele Programu to:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

Z oszacowania wynika, że nadal na terenie Polski w 2008 r. pozostawało w użytkowaniu jeszcze ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Przyjęto, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wytworzone z wycofywanych z użytkowania wyrobów w kolejnych, przyjętych trzech przedziałach czasowych:

- w latach 2009–2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- w latach 2013–2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- w latach 2023–2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

1. Składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
2. Wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
3. Pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania, (dot. rur i instalacji podziemnych).

Ponadto Program przewiduje:

- Przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- Utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- Podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu,
- Zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

d. Założenia Programu

- W Polsce około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych,
- Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo - budowlaną i przynieść powinna znaczne ożywienie gospodarcze w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych,
- Powinien powstać rynek usług kredytowo - bankowych dla obsługi nowych klientów z atrakcyjnymi ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych,
- Powstaną dochody z podatków i opłat z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, a także składowania ich jako odpadów,

- Niezbędna jest ratyfikacja przez Polskę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) Nr 162 z 1986 r. oraz dostosowanie się do wymagań dyrektyw dotyczących azbestu, których stosowanie stanowić będzie obowiązek po wejściu Polski do Unii Europejskiej,
- Nadrzędne znaczenie ma ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów w Polsce (analogicznie, jak w Europie), wywoływanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie Programu.

e. Składowanie (unieszkodliwienie) odpadów azbestowych

Jedyna metoda aktualnie stosowana unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. Dzięki zmianom legislacyjnym już niedługo możliwe będzie unieszkodliwienie azbestu w procesach obróbki termicznej z zastosowaniem technologii mikrofalowej (MTT).

W uzasadnionych wypadkach zastosowanie takiej technologii jest wyjściem lepszym niż składowanie, jednakże ze względów ekonomicznych i logistycznych metoda ta jeszcze długo nie zastąpi w pełni metody unieszkodliwiania poprzez składowanie. Składowanie wyrobów zawierających azbest:

- Problem unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest składowanych na istniejących i nowych składowiskach, zostanie rozwiązany w ramach wdrożenia Dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów,
- Nowe składowiska odpadów azbestowych spełniać powinny wymagania konstrukcyjne dyrektywy z chwilą ich zakładania,
- Dostosowanie do wymagań prawa wspólnotowego w zakresie gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznym (w tym azbest) zaliczone zostało do priorytetów w Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa (NPPC) w obszarze środowiska.

Zakłada się, że potrzebnych jest w całym kraju jeszcze 56 składowisk o powierzchniach 1ha, 2ha i 5 ha.

Wybór miejsc lokalizacji składowisk należy dokonać w oparciu o wytyczne zawarte w dyrektywie 99/31/WE w sprawie składowania odpadów oraz Rozporządzenia

Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2013, poz. 523). Ilość składowisk potrzebnych w danym województwie zależy od przyjętych koncepcji budowy:

- Dużego „centralnego” składowiska o powierzchni ok. 5 ha dla potrzeb regionu lub jego znacznej części,
- Średnich składowisk o powierzchni ok. 2 ha,
- Małych składowisk o powierzchni do 1 ha lokalizowanych przy istniejących składowiskach komunalnych na wydzielonych częściach składowisk z możliwością rozbudowy pozwalająca na składowanie odpadów w następnych latach.

Jako optymalną głębokość składowania przyjęto 8 m warstwowo układanych opakowanych odpadów, które po wypełnieniu składowiska przysypywane są 2 m warstwą gruntu. Ilość składowisk i ich lokalizacja zależy od decyzji organów samorządu gminnego i powiatowego.

f. Szacowane koszty realizacji Programu w okresie 30 lat

Koszt realizacji Programu (POKzA) oszacowano na podstawie następującego założenia, że pozostało do usunięcia 14,5 mln ton wyrobów azbestowych, łączny koszt ich demontażu i transportu oraz unieszkodliwienia wytworzonych odpadów zawierających azbest szacuje się na kwotę ok. 40 mld zł.

Koszt budowy przewidzianych składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest oszacowano na kwotę ok. 260 mln zł. Pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki środki finansowe z budżetu państwa, przeznaczone mają być na wspieranie:

- opracowania planów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- działań edukacyjno - informacyjnych oraz monitoringu Programu.

Działania te określa kwota 53,2 mln zł (0,13%),

Środki finansowe jednostek JST konieczne na wykonywanie i aktualizowanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest szacuje się na ok. 40 mln zł.

g. Szacowane dochody Programu

- Dla budżetu państwa z tytułu usuwania wyrobów azbestowych, produkcji i sprzedaży nowych pokryć, eksploatacji składowisk (VAT i podatek dochodowy, podatek od nieruchomości),
- Dla budżetu państwa z tytułu powstania firm demontujących i transportujących,
- Wynikające z przyrostu wartości obiektów i mieszkań, gruntów budowlanych i ornych.

h. Przeznaczenie środków finansowych zarezerwowanych w Programie

- Szkolenia pracowników administracji publicznej w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- Utworzenie ośrodka referencyjnego badań i oceny ryzyka zdrowotnego związanego z azbestem,
- Oczyszczania miejsc publicznych,
- Budowy składowisk odpadów azbestowych,
- Monitorowanie realizacji Programu,
- Działalności informacyjno - popularyzacyjnej w mediach na temat bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania.

i. Podsumowanie syntetyki zawartości POKza w zakresie obowiązków samorządu

1. Gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego *www.bazaazbestowa.pl*,
2. Przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
3. Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,

4. Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
5. Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
6. Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
7. Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
8. Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

j. Zarządzanie Programem

Interdyscyplinarność Programu wymaga koordynacji pracy wszystkich jednostek i instytucji odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania przewidziane Programem są realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki, w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu,
- Wojewódzkim – samorząd województwa,
- Lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Minister Gospodarki powołał Głównego Koordynatora, który jest odpowiedzialny za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw we wdrażaniu Programu. Utworzona została również Rada Programowa jako organ inicjatywny, opiniodawczy i doradczy. Rada liczy 37 członków i w jej skład wchodzi przedstawiciele zainteresowanych resortów, instytutów, wszystkich urzędów marszałkowskich oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Dla usprawnienia pracy Rady powołano 2 komisje problemowe:

- 1) Komisję budżetową,
- 2) Komisję legislacyjną,

Zmodyfikowany POKzA w sposób bardziej skuteczny ma wpłynąć na realizację założeń Programu, uwzględniając doświadczenia z pierwszych lat funkcjonowania poprzedniego Programu z roku 2002.

6. PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Procedury są swego rodzaju przewodnikiem dla osób i instytucji uczestniczących w procesach unieszkodliwiania azbestu. Z uwagi na zakres opracowania program skupia się na procedurach dotyczących demontażu eternitu. Procedury opisujące transport i składowanie potraktowane są schematycznie i w zasadzie są pokazane, że istnieją. Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur. Są to:

Grupa I Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest

Procedura 1 dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń

Procedura 2 dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Grupa II Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych

Procedura 3 dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest

Procedura 4 dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji

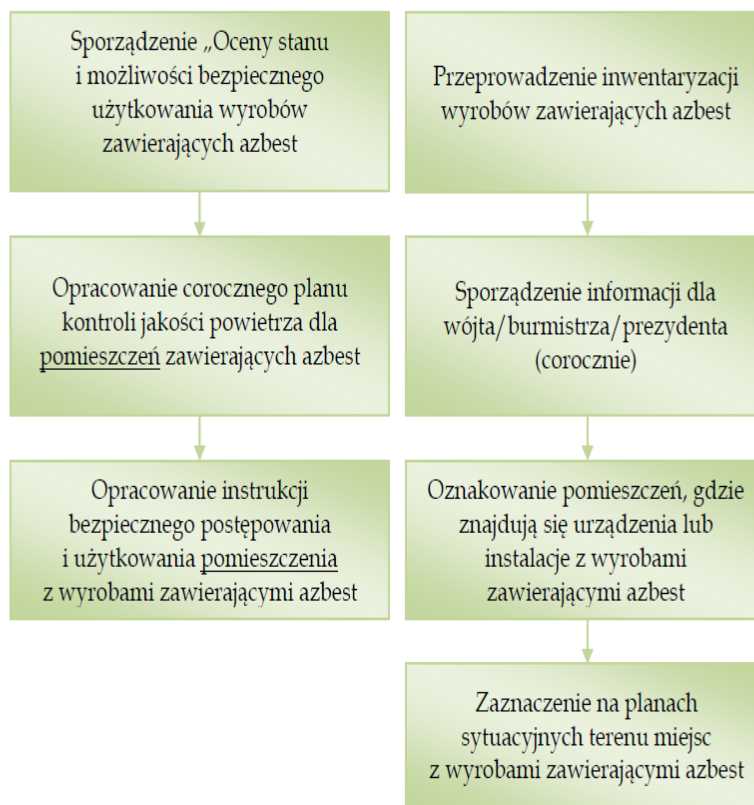
Grupa III Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Procedura 5 dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Grupa IV Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Procedura 6 dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne

PROCEDURA 1 Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków oraz zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Wyznacza ona obowiązki i kierunki działań, jakie obowiązani są podejmować właściciele/zarządzający obiektami, na których zidentyfikowano wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy, więc mówiąc skrótowo - bezpiecznego ich użytkowania.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest – ma obowiązek sporządzenia – w 2 egzemplarzach – „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” zwanej dalej Oceną. Od dnia 17 września 2010 r. obowiązuje nowy wzór arkusza ocen, kwalifikacja do trzech stopni pilności nie uległa zmianie. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili

ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne oceny w terminach wynikających z warunków poprzedniej Oceny – tzn.:

1. W ciągu pięciu lat – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
2. Po jednym roku – jeżeli przy poprzedniej Ocenie ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Ocenę sporządza właściciel lub zarządca obecnie w jednym egzemplarzu i zachowuje go w dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia kolejnej oceny, której termin wynika z oceny pierwszej.

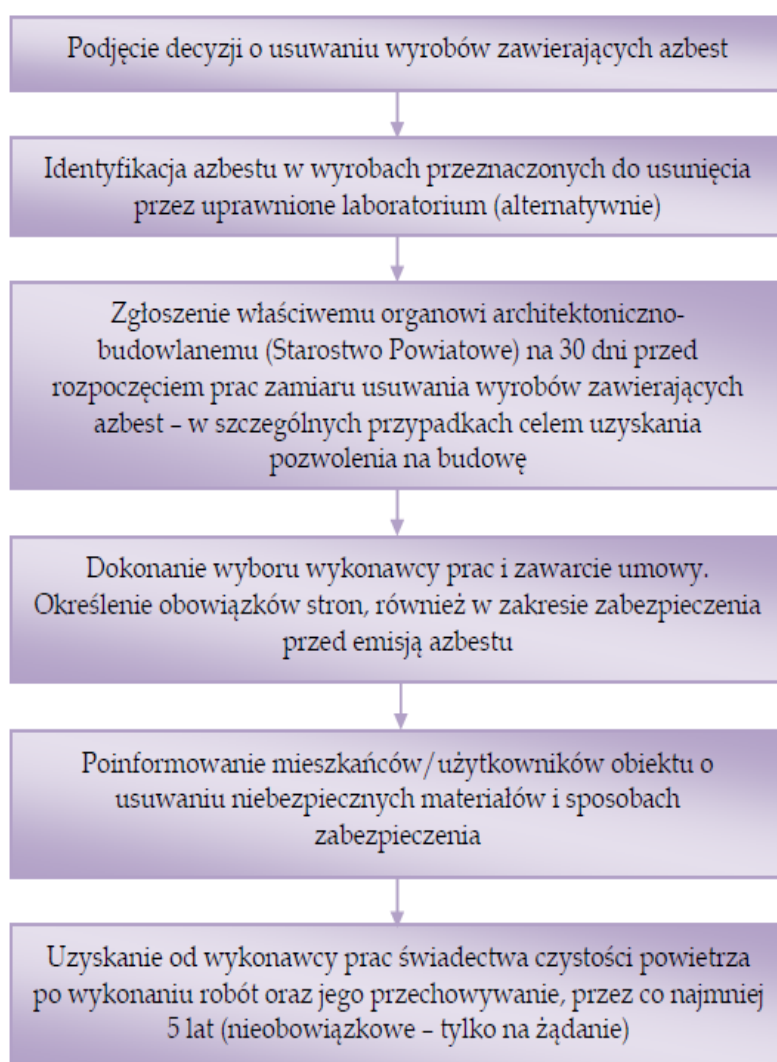
Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie, a także na zaktualizowanie ewidencji. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania miejsc, a szczególnie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu,
- Opracowania i wywieszenia w takiej sytuacji na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000

kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub, jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także, gdy te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 2 Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Opis procedury

Procedura dotyczy obowiązków i sposobów postępowania właścicieli lub zarządzających obiektami z zabudowanymi wyrobami z azbestem w toku czynności zmierzających do usuwania wyrobów azbestowych.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Szczegółowy opis

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów – o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

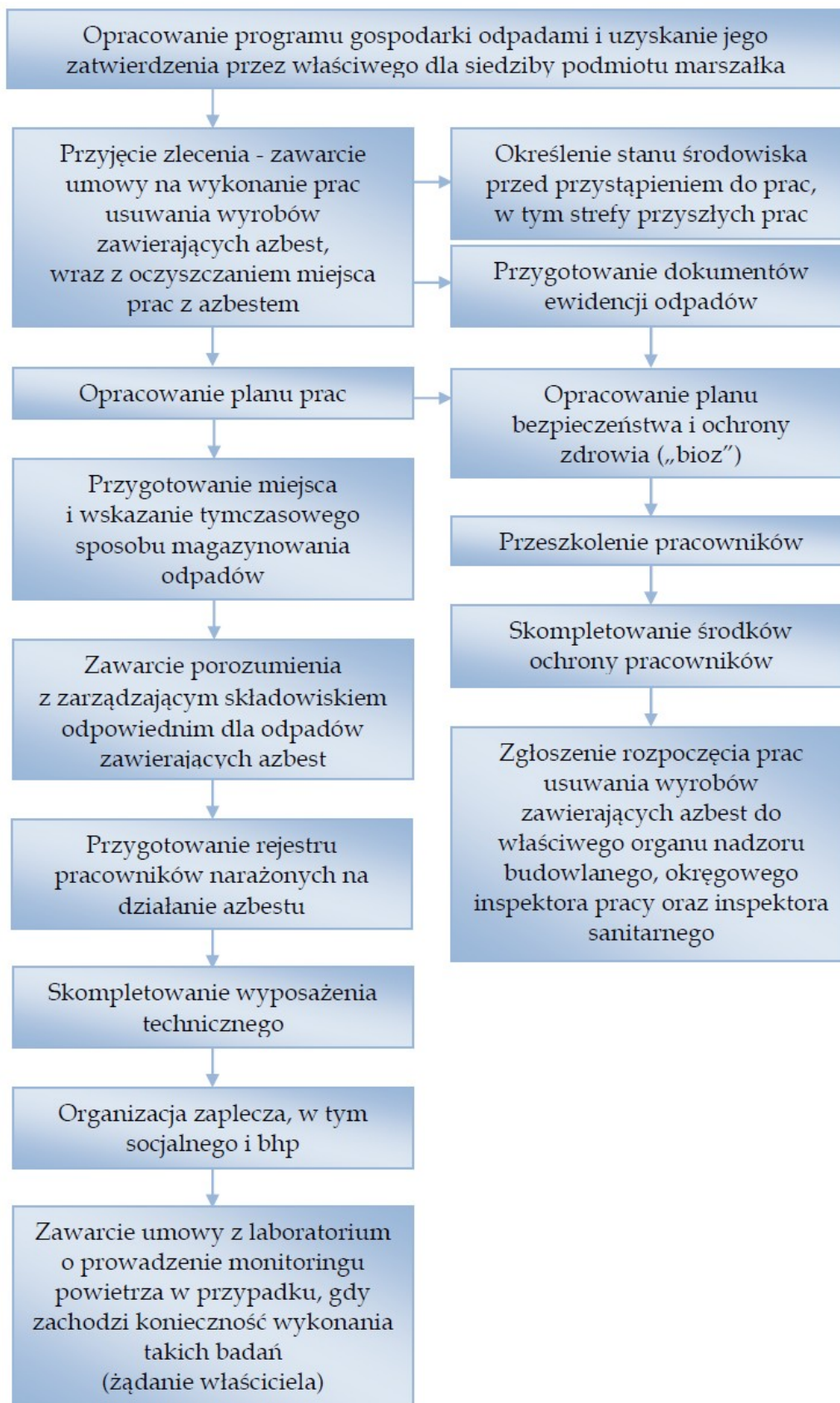
Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- Sporządzaniu Oceny,
- Sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- Zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia – na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien zostać sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających art. 31 ust. 3, pkt. 2 oraz art. 36 ust. 1 pkt. 1 i 4 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo Ochrony Środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres, co najmniej pięciu lat, wraz z pozostałą dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu. Wykonawca obowiązany jest wystawić i przekazać inwestorowi dokumenty takie jak karta ewidencji odpadu oraz karta przekazania odpadu, poświadczona przez uprawnione składowisko, że wymienione w niej odpady znalazły się w tym miejscu.

PROCEDURA 3 Dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia. Procedura dotyczy podmiotów gospodarczych zajmujących się gospodarką odpadami niebezpiecznymi (azbestem) oraz ich współpracy z właścicielem/inwestorem.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1987) - „wytwórca odpadów powstających w wyniku świadczenia usług, w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach, z późniejszymi zmianami. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest jest opracowanie programu gospodarki odpadami (wszelkimi ze względu na profil działalności) w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na siedzibę przedsiębiorcy marszałka województwa z możliwym zasięgiem działania nawet dla całego kraju.

Program gospodarki odpadami dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej, powinien zawierać:

1. Wyszczególnienie wszystkich rodzajów odpadów (w tym niebezpiecznych), przewidzianych do wytwarzania wraz z odpowiednimi kodami, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
2. Informację wskazującą na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów, (w tym niebezpiecznych) lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
3. Szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
4. Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów,
5. Określenie czasu prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów (maksymalnie na 10 lat),
6. Określenie zasięgu działania podmiotu.

Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie programu gospodarki odpadami przez właściwy organ lub prowadzi taką działalność w zakresie gospodarki odpadami na mocy zezwoleń.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia takiej umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać:

- Określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- Aktualną ocenę,

- Przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- Ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- Określenie rodzajów i metod pracy,
- Określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza.

Następnie powinien zostać opracowany Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia, zwany planem „BIOZ”, obejmujący m.in.

- Informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia,
- Informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- Informacje o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - określenia zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczającej przed skutkami zagrożeń,
 - zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- Określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- Wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca ma obowiązek zapoznania pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Wykonawca prac ma obowiązek przeszkolenia wszystkich osób pozostających w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace – w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami, a także bezpieczeństwa i higieny takich prac. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Pracy,

przez upoważnioną do takiej działalności instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Skompletowanie środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Wykonawca zobowiązany jest do zgłoszenia rozpoczęcia prac usuwania wyrobów zawierających azbest do właściwego organu nadzoru budowlanego, okręgowego inspektora pracy oraz właściwego inspektora sanitarnego w terminie minimum 7 dni przed rozpoczęciem prac.

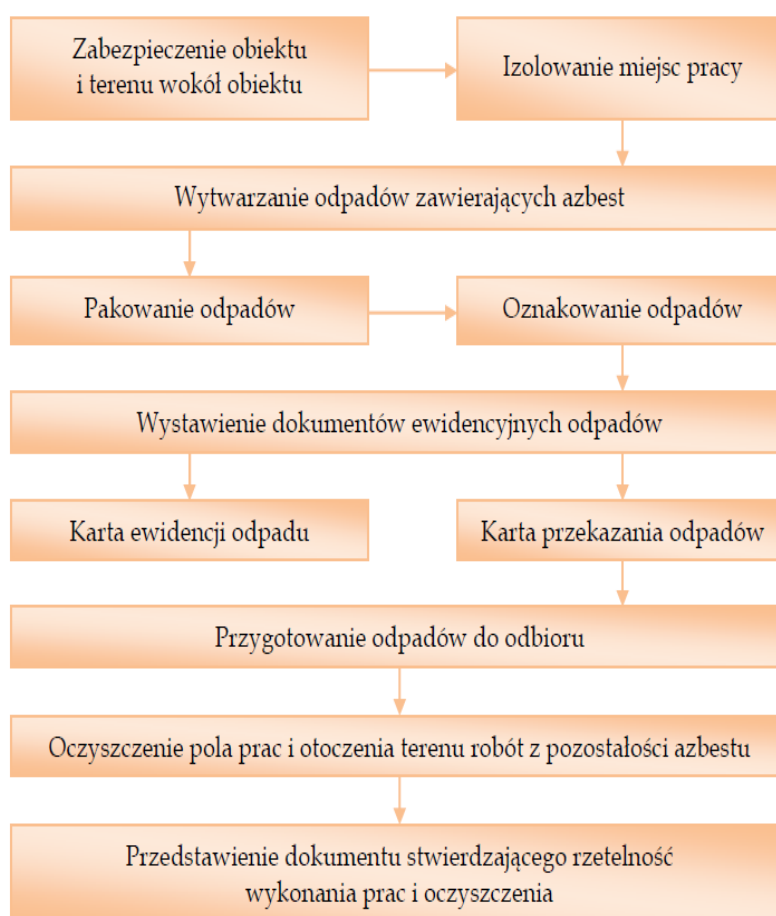
Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest zobowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub odpowiednio przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót na skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku – w zależności od określenia stanu środowiska, dokonanego przed przystąpieniem do wykonywania prac. Jeżeli usuwane wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub inne mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych – niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- Urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- Pomieszczenia na szatnie czyste i brudne,
- Pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest – a także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

PROCEDURA 4 Dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu/terenu/instalacji azbestu

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – będących, w rozumieniu ustawy o odpadach – wytwórcami odpadów niebezpiecznych.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac.

Ogrodzenie terenu powinno nastąpić z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania techniczne:

- Nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- Demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- Odsparzania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- Prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,

- Składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,
- Codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m³ (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest, w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania.

Należą do nich:

- Komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między pomieszczeniem stanowiącym strefę prac, a innymi pomieszczeniami lub na zewnątrz obiektu,
- Zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- Inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia, środki zabezpieczające. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folię z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych.

Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³, a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości

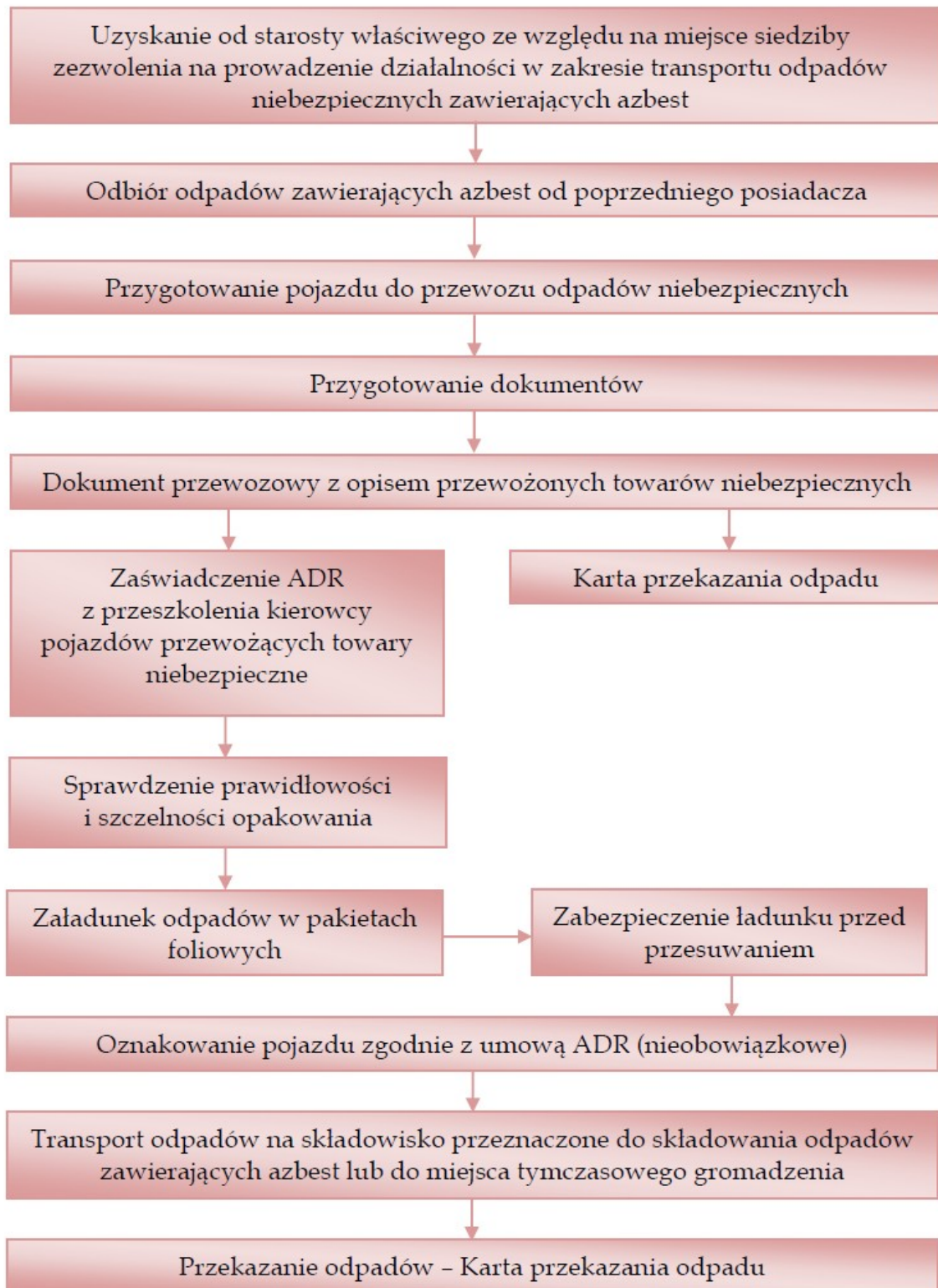
objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folie. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, właściwe dla azbestu stosuje się:

- Kartę ewidencji odpadu,
- Kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno - wentylacyjnych z filtrem o wysokiej skuteczności sięgającej poziom (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac – oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania prac i oczyszczenia z azbestu.

W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza – przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucje. W przypadkach wykonywania prac na zewnątrz nie ma obowiązku wykonywania pomiarów czystości powietrza chyba, że inwestor tego zażąda od wykonawcy. Koszt wykonania takich badań spoczywa na inwestorze, a obowiązek ich wykonania lub zlecenia na wykonawcy prac.

PROCEDURA 5 Dotycząca przygotowania i transportu odpadów zawierających azbest

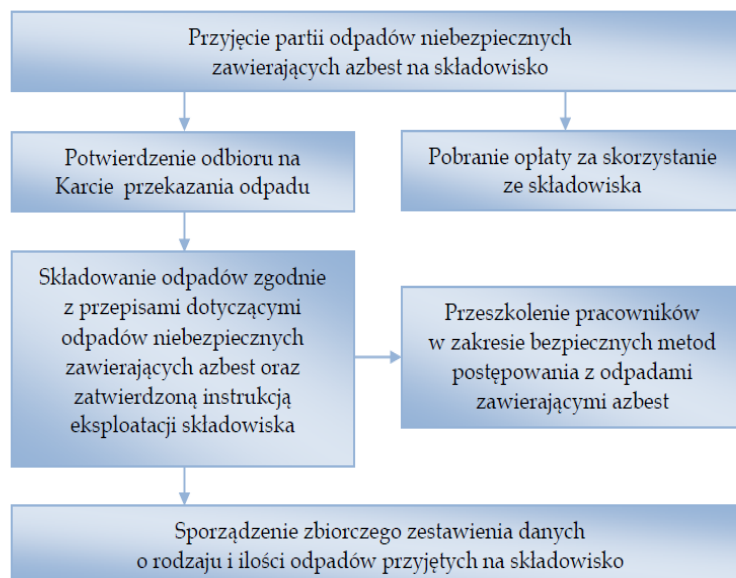

Cel procedury

Procedura ta wskazuje podstawowe obowiązki podmiotu wykonującego transport odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest. Formułuje zasady pakowania odpadów i przygotowania środka transportowego do przewożenia odpadów azbestowych.

Procedura obowiązuje od momentu odbioru spakowanych prawidłowo odpadów azbestowych, poprzez czas przewozu ich do miejsca unieszkodliwienia aż do rozładunku i wystawieniu potwierdzenia umieszczenia odpadów w miejscu do tego uprawnionym.

PROCEDURA 6 Dotycząca składowania odpadów na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub w wydzielonych kwaterach składowisk komunalnych przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis procedury

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- a) Przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest, potwierdzenie w „Karcie przekazania odpadów” przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- b) Sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- c) Składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzona instrukcja eksploatacji składowiska,
- d) Zapewnienie deponowania odpadów w sposób niepowodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- e) Wykorzystanie racjonalne pojemności eksploatacyjnej składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewody.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia

ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko. Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest jednorazową opłatę za składowanie odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów.

Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniająca racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów. Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji marszałek po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

7. PLAN OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW GMINY BŁASZKI PRZED SZKODLIWOŚCIĄ AZBESTU

a. Ogólne zasady ochrony zdrowia mieszkańców

Zawarte niżej w podpunktach niniejszego opracowania informacje i wskazówki jednoznacznie definiują prawidłowe postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest od strony zdrowotnej i środowiskowej.

Na terenie Gminy Błaszki, po przeprowadzeniu inwentaryzacji należy dołożyć staranności w prowadzeniu i ciągłym monitorowaniu gospodarki wyrobami i odpadami azbestowymi. Stałe sprawozdawanie i regularne zamieszczanie zmian w zasobach w WBDA to obowiązki, które wspomagać będą monitoring realizacji PROGRAMU.

Zasoby wyrobów azbestowych znajdujące się na terenie Gminy Błaszki, w stanie, w jakim się one znajdują obecnie w średnim stopniu wpływają na zawartość włókien azbestowych w powietrzu atmosferycznym. Generalnie stan ten z biegiem czasu będzie się naturalnie pogarszał, jeśli pozostawiłoby się te wyroby same sobie. Korozja powierzchni, starzejące się wyroby będą w niewielkiej już perspektywie czasowej wywoływać w specyficznych warunkach atmosferycznych (suche lato) samoczynne pylenie, samouwalniających się włókien. Wówczas to poziom stężenia tych włókien może intensywnie się podwyższyć.

Szczególnie należy zwracać uwagę na przestrzeganie zasad bezpiecznego postępowania podczas prowadzenia prac przy usuwaniu wyrobów azbestowych. Udowodnione jest, że nieprawidłowe i niekontrolowane usuwanie powoduje zagrożenie tak dla środowiska pracy, jak i środowiska naturalnego. Raz uwolnione włókna azbestowe pozostają w powietrzu na zawsze i cyrkulując w nim wywołują stan podwyższonego zagrożenia na zawsze. Należy, więc zadbać o ograniczenie emisji, czy wręcz jej wyeliminowanie.

Skrupulatnie należy prowadzić ewidencje ilości usuwanych wyrobów azbestowych i dbać o ich kontrolowane przemieszczanie w miejsce unieszkodliwiania (składowiska specjalistyczne).

Do zadań samorządu prowadzących do eliminowania zagrożeń należą:

- Działania edukacyjne i informujące,

- Zorganizowanie w gminie akcji bezpłatnej zbiórki już zdemontowanych wyrobów,
- Zorganizowanie akcji demontowania, pakowania i umieszczania na składowisku wyrobów/odpadów ujawnionych w trakcie inwentaryzacji,
- Umożliwienie osobom wcześniej zawodowo związanym z przemysłem azbestowym dostępu do przysługujących im przywilejów w ochronie zdrowia, poprzez działania informacyjne nt. ośrodka referencyjnego przy Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi.

Gminą, co pewien czas powinna organizować akcje informujące i propagujące prawidłowe postępowanie z azbestem (np. spotkania, pogadanki, konkursy w szkołach, akcje ulotkowe i plakatowe). Dobrze zorientowani pracownicy UG są najlepszym źródłem informacji dla ludności. W szczególnych przypadkach należy sięgać po firmę zewnętrzną dla przeprowadzenia kampanii szkoleniowej.

Wymienione wyżej działania prowadzą do osiągnięcia właściwej ochrony ludności przed skutkami narażenia na działanie pyłu azbestowego i są szczegółowo omówione w dalszych rozdziałach niniejszego opracowania.

b. Oddziaływanie azbestu na zdrowie

W niektórych krajach negatywny wpływ włókien azbestowych na zdrowie ludzi znany był już dawno. W Polsce na skutek różnych sytuacji, zarówno gospodarczych jak i politycznych, temat ten był długo tematem nieporuszonym. Sytuacja taka miała też miejsce w wielu innych krajach takich jak Niemcy, Belgia czy Holandia. Brak troski o zdrowie ludzi powoduje, że obecnie, gdzie w większości krajów świata stosowanie azbestu jest już całkowicie zabronione w m.in. Rosji i Chinach nadal trwa eksploatacja złóż azbestu oraz kwitnie przemysł azbestowy. W toku badań lekarskich oraz wieloletnich obserwacji stwierdzono kancerogenność azbestu oraz wzmożone występowanie kilku chorób na skutek kontaktu z azbestem. Stwierdzono również występowanie jednej odmiany nowotworu złośliwego – międzybłoniaka opłucnej, który wywoływany jest tylko przez mikrowłókna azbestowe, które dostawszy się do układu oddechowego człowieka lokują się w nim na zawsze, przyczyniając się (przy skłonności organizmu) do powstania tego niezwykle groźnego nowotworu.

Generalnie rzecz biorąc, azbest posiada tę wyjątkową cechę wśród swoich własności fizycznych, jaką jest jego budowa z wielu drobnych włókien. Włókien, które mają

możliwość wniknięcia do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy i już nigdy nie mogą być z niego wydalone. Włókna azbestowe, które dostałyby się do organizmu poprzez układ pokarmowy, na skutek jego budowy oraz środowiska w nim panującego, nie są szkodliwe i są wydalone z organizmu. Na podstawie szczegółowych badań nie stwierdzono szkodliwości włókien azbestowych wchłoniętych tą drogą. Z tego powodu, jak i wobec małej możliwości uwalniania się takich włókien z rur wodociągowych nie zaleca się prowadzenia wymian istniejących wodociągów azbestowych na nowoczesne tworzywa. Prace prowadzone w czasie takiej wymiany mogą być w dużym stopniu dodatkowym zagrożeniem dla środowiska oraz dla osób bezpośrednio przebywających w strefie prac. Istnieje, bowiem możliwość nawet nieumyślnego uszkodzenia takiego wodociągu, a trzeba zaznaczyć, że rury azbestowo-cementowe były wykonywane z dużym procentowym udziałem miękkiego azbestu – tego najbardziej szkodliwego. Zaleca się, więc unieczynnienie istniejących wodociągów, pozostawienie ich w ziemi, a położenie nowej sieci z materiałów alternatywnych. Oczywiście nie wolno zapomnieć o naniesieniu na wszelkie mapy informacji o istnieniu nieczynnego wodociągu azbestowo-cementowego (A-C).

W związku z konkretną drogą oddziaływania włókien azbestu na organizm człowieka szczególnej ochronie muszą być poddawane drogi oddechowe i eliminowanie możliwości przypadkowego skażenia powietrza ponad wartości dopuszczalne. Dotyczy to zarówno maksymalnych stężeń w środowisku naturalnym, jak i w środowisku pracy. Badanie zawartości pyłu całkowitego zgodnie z normą PN-91/Z-04030/05, wynosi – 0,5 mg/m³. Oznaczanie stężenia liczbowego włókien respirabilnych zgodnie z normą PN-88/Z-04202/02, wynosi 0,1 włókna/cm³.

c. Profilaktyka zagrożeń

Dla maksymalnego zmniejszenia ryzyka narażenia na ekspozycję pyłem azbestowym należy stosować w przypadku prowadzenia prac środki ochrony osobistej w odniesieniu do osób zatrudnionych przy demontażu. Są nimi przede wszystkim maski i odzież ochronna, uniemożliwiająca przedostanie się wolnych włókien do organizmu, poprzez filtrowanie powietrza – w przypadku masek, oraz w przypadku stosowania odzieży ochronnej nierozprzestrzeniania skażenia poprzez wnikanie włókien w odzież codziennego użytku znajdującą się

pod kombinezonem. Przestrzeganie zasad higieny osobistej po zakończeniu pracy oraz elementarnych zasad bezpieczeństwa podczas prac daje gwarancję wyeliminowania zagrożeń.

Do tego należy dołączyć dobre praktyki wobec otoczenia, a narażenie osób postronnych podczas prac z azbestem zostaje zminimalizowane praktycznie do zera. Monitoring powietrza, przeprowadzany zgodnie z przepisami dla dużych realizacji będzie tego najlepszym świadectwem, oraz środkiem zapobiegawczym w przypadku wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych stężeń.

Z azbestem, jak i z większością innych czynników podwyższających ryzyko wystąpienia zagrożeń jest tak, że lepiej stosować nawet skomplikowaną profilaktykę, niż próbować walczyć ze skutkami ekspozycji. W wielu przypadkach, taka walka jest skazana na niepowodzenie.

Z uwagi na długi okres latencji (rozwoju) choroby, który w przypadku chorób odazbestowych wynosi od 20 do 40 lat, szczególną profilaktyką należy objąć dzieci i młodzież. Niedopuszczalne są praktyki przebywania dzieci w pomieszczeniach, w których jest zabudowany azbest. To samo dotyczy też pomieszczeń z tzw. „płytkami PCV” na podłodze. W tym drugim przypadku zarówno sama płytka zawiera domieszkę azbestu, jak i spoiwo używane do ich montowania. Tego typu obiekty powinny być uzdatnione do bezpiecznego użytkowania w pierwszej kolejności i to najlepiej natychmiast. Kolejnym problemem szczególnie w obiektach o charakterze enklawy podwórkowej (głównie tereny wiejskie) jest samoczynne pylenie dachów eternitowych, których wiek (ponad 30 lat) i stan techniczny (uszkodzenia mechaniczne i korozyjne) to wywołują. W upalny i suchy dzień stężenia pyłu azbestowego przy bezwietrznej pogodzie w takich obiektach wykazują kilkunastokrotne nawet przekroczenia dopuszczalnych norm, z czego rzadko, kto z użytkowników takich obiektów zdaje sobie sprawę. Zagrożenie jest, więc ewidentne.

d. Profilaktyka w stosunku do osób zatrudnionych podczas prac usuwania

azbestu

Przepisy nakładają na zatrudnionych oraz zatrudniających określone obowiązki wynikające z konieczności stosowania profilaktyki anty-azbestowej. Konieczność

przeprowadzania szkoleń oraz instruktarzy, stosowania zasad i procedur bezpiecznego postępowania, wreszcie regularne przeprowadzanie badań lekarskich oraz prowadzenie rejestru pracowników i ich czasu pracy w środowisku potencjalnego zagrożenia wraz ze stosowaniem środków ochrony osobistej, dają gwarancję prawidłowo prowadzonej profilaktyki zagrożeń. Udostępnianie pracownikom odpowiedniego dożywiania oraz kierowanie ich na badania lekarskie pod kątem profilaktyki azbestowej dają gwarancje niezapadalności na choroby odazbestowe w przyszłości. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy podlegać musi częstym kontrolom prowadzonym przez upoważnione do tego organy.

e. Profilaktyka w stosunku do otoczenia

Najlepszym działaniem profilaktycznym w stosunku do otoczenia byłoby wyeliminowanie azbestu z naszego otoczenia – oczywiście to rozwiązanie jest trudne i wymagające czasu. Póki co należy zadbać więc o ograniczanie ekspozycji oraz przestrzeganie zasad bezpiecznego postępowania. Wobec osób przebywających (mieszkających) w pobliżu strefy prac należy zastosować odpowiednie środki bezpieczeństwa. Informowanie o pracach, unikanie przebywania w pobliżu strefy prac, uszczelnianie obiektów położonych w strefie zagrożeń to podstawowe metody profilaktyki wobec środowiska. Ogólnie panująca niewiedza i brak świadomości ekologicznej wywołują reakcje paniczne w przypadku prowadzenia prac z azbestem w najbliższym otoczeniu, natomiast nie zauważa się zagrożeń wokół siebie. Wskazuje to na konieczność prowadzenia stałej działalności upowszechniającej wiedzę o oddziaływaniu azbestu wobec dotychczasowych sporych zaniedbań w tej dziedzinie. Na terenie prac demontażowych lub składowiska azbestowego, gdzie rygory i procedury postępowania są przestrzegane z reguły nie występują przekroczenia norm, a w przypadku składowisk stężenia kształtują się na poziomie tła.

f. Likwidowanie skutków narażenia

W czasie funkcjonowania w Polsce przemysłu wyrobów azbestowo – cementowych wiele osób zostało narażonych na kontakt z pyłem azbestowym. Na skutek migracji ludności na każdym terenie mogą się znaleźć osoby, które pracowały w przemyśle a-c lub innym (szklarskim, motoryzacyjnym, włókienniczo - technicznym itp.) gdzie miały kontakt z azbestem. W przypadku ujawnienia takich osób należy je

poinformować o przysługujących im prawach i świadczeniach leczniczych. Osoby te powinny być zarejestrowane w Centralnym Rejestrze Osób Narażonych na kontakt z azbestem prowadzonym przez Zakład Epidemiologii Środowiskowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Osoby te mają możliwość skorzystania ze szczególnych udogodnień i przywilejów w dziedzinie likwidowania skutków narażenia. Darmowe leki, raz w roku leczenie sanatoryjne to tylko część przywilejów, z których powinni korzystać owi poszkodowani. Wiele osób jeszcze do tej pory o tym nie wie. Istnieje również międzynarodowy Program „Amiantus”, którym mogą być objęci dawni pracownicy przemysłu azbestowego. Ludzie objęci tym programem mają szeroki dostęp do działań leczniczych (bezpłatne lekarstwa), a także pomocy finansowej, oraz prawnej. Na całym świecie istnieją ośrodki prowadzące działania profilaktyczne i lecznicze w stosunku do osób poszkodowanych przez przemysł azbestowy.

Przy konstruowaniu planów usuwania wyrobów powinno się konstruować tak plany, aby wyroby przeznaczone do usuwania były typowane na podstawie takich danych jak mapa zagrożeń i ich stan techniczny.

Podsumowując:

Zachowanie należytej ostrożności, rozważa i zdrowy rozsadek dają gwarancję nie powiększania grona osób poszkodowanych przez azbest. Z oczywistych więc względów konieczne jest podczas realizacji Programu współdziałanie wszystkich służb związanych z szeroko pojętą tematyką azbestową. Tymi służbami są: Urząd Miejski w Błaszczach, Państwowa Inspekcja Pracy, Inspekcja Sanitarna, Powiatowy Nadzór Budowlany, Inspekcja Ochrony Środowiska. Należy zadbać o przepływ informacji i współdziałanie pomiędzy nimi. Znowelizowane przepisy nakładają obowiązki kontrolne na nowe podmioty takie jak Sanepid oraz Nadzór Budowlany.

8. OPIS NAJLEPSZYCH DOSTĘPNYCH TECHNIK ZWIĄZANYCH Z PRACAMI PRZY AZBEŚCIE I DZIAŁANIA ALTERNATYWNE

a. Opis technik

Demontaż odbywał się będzie z zachowaniem poniższych zasad i warunków technicznych. Odpady w stanie wilgotnym, po zdjęciu z obiektu, będą natychmiast pakowane w opakowania zbiorcze na paletach euro i zabezpieczone folią polietylenową (PE) lub polipropylenową (PP) o grubości co najmniej 0,2 mm. To samo dotyczy wyrobów wcześniej zdemontowanych, z zastrzeżeniem, że przed zapakowaniem muszą być dwustronnie zwilżone wodą. W opakowaniach zbiorczych może się znajdować do 500 kg płyt eternitowych. Mniejsze elementy, np. gąsiorzy lub płyty uszkodzone, pakowane będą w osobne worki z folii PE. Następnie worki te będą umieszczane na specjalnie przygotowanej palecie, w sposób uniemożliwiający ich przemieszczanie się. Przed przystąpieniem do prac, ustalony będzie termin zakończenia po to, aby nie składować zapakowanych odpadów na placu budowy. Transportem własnym wykonawcy lub świadczonym przez wyspecjalizowaną firmę transportową, posiadającą odpowiedni sprzęt do przewozu materiałów zawierających azbest, odpady będą dostarczane w opakowaniach zbiorczych na składowisko odpadów niebezpiecznych, z którym będą podpisane umowy i uzgodnione warunki dostaw.

Przed rozpoczęciem prac, wykonane zostaną zabezpieczenia obiektu będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także wyznaczenia strefy bezpieczeństwa wokół – w związku z ewentualną emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac.

Ogrodzenie terenu (wyznaczenie stref), powinno być wykonane z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, w przypadku, gdy odległość będzie mniejsza niż 2 m, to przy zastosowaniu osłon. Teren prac, należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało - czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

b. Opis działań alternatywnych

Zgodnie z wymogami zawartymi w rozporządzeniu w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, wyroby azbestowe, które nie muszą być natychmiast usuwane mogą być użytkowane wyłącznie pod następującymi warunkami:

- Szczelnego zabudowania wyrobów zawierających azbest bez naruszania ich powierzchni i struktury, lub
- Pokrycie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest, posiadających odpowiednią aprobatę techniczną.

W przypadku Gminy Błaszki należy jedynie rozpatrzyć tylko ten pierwszy wariant, potencjalnie możliwy do zastosowania jako środek eliminujący możliwość uwalniania się pyłu azbestu do powietrza atmosferycznego. Wynika to ze specyfiki wyrobów, jakie są do usunięcia w gminie.

Wykonywanie zabezpieczania płyt azbestowo – cementowych poprzez obudowanie jest metodą skuteczną jedynie w przypadku filarków międzyokiennych w budownictwie wielkopłytowym. W innych przypadkach, a szczególnie dotyczy to dachów z płyt eternitowych, stosowanie obudowy nie ma uzasadnienia ekonomicznego oraz technicznego.

Jedyna jeszcze w miarę sensowna metoda zabezpieczenia płyt eternitowych jest ich szczelne pokrycie farbą, czyli powłoką ciągłą w dodatku penetrującą materiał i wiążącą włókna azbestu tak, aby nie dochodziło do samoczynnego pylenia.

Metodę możemy zastosować tylko wówczas, gdy:

- 1) Jakość pokrycia eternitowego jest wysoka, to znaczy dach uzyskał maksymalnie 90 punktów podczas oceny pilności, i kolejna ocena może być wykonana za 5 lat.
- 2) Nie ma widocznych uszkodzeń i pęknięć, oraz dach nie jest porośnięty mchami lub porostami.

Powłokę malarską można nakładać jedynie na gładką jednolitą powierzchnię tak, aby przyczepność podłoża była jak największa. W przypadkach odosobnionych należy wykonać oczyszczanie powierzchni dachu (oczywiście na mokro i używając szczotek z włosia ryżowego, tak, aby nie powodować pylenia azbestu do powietrza).

Możliwe jest również przygotowanie podłoża metodą chemiczną – specjalnym preparatem aktywującym podłoże.

Większość producentów sugeruje, że do wykonania szczelnej powłoki konieczne jest wykonanie gruntowania podłoża preparatami zalecanymi dla danego typu farby, bądź rozcieńczoną farbą, oraz pokrycie płyt eternitowych dwoma albo nawet trzema warstwami farby. Pokrywanie dachu eternitowego takimi produktami jest metodą technicznie skuteczną, jednakże należy pamiętać, iż taką operację należy powtarzać, w zasadzie rokrocznie, co znacząco wpływa na koszt utrzymania dachu w dobrym stanie technicznym. Nawet już jednokrotne pokrycie dachu szczelną powłoką malarską wiąże się ze sporymi kosztami.

Należy podkreślić, iż zabezpieczenie dachu eternitowego szczelną powłoką malarską, pomimo technicznej poprawności jest ekonomicznie nieuzasadnione. Nie możemy również zapomnieć o tym, że tego typu praktyki nie eliminują wyrobów azbestowych, co jest i tak obowiązkowe do roku 2032.

9. FINANSOWANIE PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM AZBESTU – DOSTĘPNE FUNDUSZE I PROGRAMY WRAZ Z HARMONOGRAMEM I WSKAŹNIKAMI REALIZACJI PROGRAMU

a. Wstęp

Rządowy Program usuwania azbestu przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2002 r., jak również aktualnie już obowiązujący nowy Program Oczyszczenia Kraju z Azbestu (POKzA) wskazują (a właściwie sugerują) źródła finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu. W wymienionych programach nie ma mowy o skierowaniu środków w ramach funkcjonowania tych programów na usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz na gospodarkę nimi. Główny, a wręcz nawet całkowity ciężar kosztów przeniesiony jest na właścicieli obiektów, na których znajduje się azbest.

Tak więc według zapisów w Programach prace związane z usuwaniem azbestu powinny być finansowane ze środków własnych właścicieli. Dopuszcza się jedynie środki budżetowe na działalność szkoleniową i informacyjną, i to przede wszystkim dla pracowników administracji.

Zaleca się sięganie po środki UE, lecz nie wskazuje dróg faktycznego pozyskania tych środków. W latach ubiegłych funkcjonowały w niektórych regionach Polski mechanizmy dofinansowywania tych działań ze środków pochodzących z różnych funduszy. Obecnie nie istnieje żaden centralny system dofinansowywania wspólny dla całego kraju. W niektórych gminach pojawiają się lokalne inicjatywy samorządów, przekazujące środki z funduszy ochrony środowiska lub wygosparowane środki budżetowe na prace związane z usuwaniem azbestu. Istotną sprawą jest finansowanie tylko prac przeprowadzonych w najbardziej prawidłowy sposób, z zachowaniem najlepszych dostępnych technik i dobrej praktyki. Celowe jest prowadzenie stałego monitoringu wykonywania prac pod kątem zachowania prawidłowości postępowania oraz, co najważniejsze, doprowadzenie do umieszczenia zdemontowanych wyrobów zawierających azbest na specjalistycznym składowisku. Uzyskane w trakcie tego procesu dokumenty (karta ewidencji i przekazania odpadu) będą stanowić jedyny zestaw dokumentów potwierdzający prawidłowość

postępowania i dający możliwość wykreślenia wyrobów, których one dotyczą z ewidencji powstałej w wyniku inwentaryzacji.

Dokumentacja ta będzie podstawą do rozliczenia zadania i uzyskania dotacji. Procentowy udział finansowy poszczególnych właścicieli w realizacji zadania jest jedynym prawidłowym sposobem rozliczenia z uwagi na zróżnicowane ilości posiadanych wyrobów.

W Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi przewidziano wśród działań priorytetowych dofinansowanie usuwania odpadów azbestowych. Warunki tego dofinansowania przewidują dotacje do wysokości 80% kosztów kwalifikowanych prac związanych z usuwaniem.

Działania w zakresie ochrony środowiska traktowane jest jako zadanie własne Gminy Błaszki. Gmina jako beneficjent może ubiegać się o wszelkiego rodzaju dofinansowania z udziałem tych właśnie środków kierowanych na działania z zakresu ochrony środowiska. W przypadku dofinansowań do usuwania azbestu gmina w ramach kwot pochodzących z wpływów na dawne gminne fundusze ochrony środowiska może wspierać takie działania. W przypadku uznania tej formy wsparcia za pomoc publiczną, resort finansów stoi na stanowisku, że uzyskana taka pomoc wymaga rozliczenia podatkowego poprzez złożenie formularza PIT 8B i zapłacenie należnego podatku dochodowego. Pomimo tego, wszelka pomoc w zakresie usuwania wyrobów/odpadów azbestowych jest nie do przecenienia, gdyż w radykalny sposób powoduje ożywienie i wręcz uruchomienie procesu usuwania azbestu. Sytuacja w Gminie Błaszki, tak jak we wszystkich innych gminach wymaga wsparcia finansowego, gdyż z uwagi na skalę zjawiska trudno liczyć, aby wszyscy mieszkańcy tylko własnymi siłami podołali problemowi.

Za celowe należy podjąć działania w kierunku skorzystania ze środków WFOŚiGW w Łodzi. W tym celu należy w miarę szybko przeprowadzić procedurę urzędową, a tym samym doprowadzić do szybkiego przyjęcia uchwałą niniejszego PROGRAMU przez Radę Miejską w Błazkach.

Kolejną sprawą będzie opracowanie regulaminu przyznawania pomocy i określenie szczegółowych zasad.

b. Warianty finansowania Programu

Rozpatrując możliwe sposoby finansowania/wsparcia realizacji programu usuwania azbestu proponujemy następujące warianty wspomagania procesu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki.

Wariant I

Stworzenie mechanizmów wsparcia dla właścicieli obiektów zawierających wyroby azbestowe w postaci dofinansowania ze środków budżetu Gminy Błaszki (dawnego Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Koniecznością w tym wariantcie jest przygotowanie regulaminu i zasad udzielania pomocy mieszkańcom Gminy Błaszki. Pomoc w tym zakresie powinna być określona mianem refundacji poniesionych kosztów. Wymogiem w ubieganiu się ww. pomoc muszą być określone przez gminny regulamin dokumenty:

- Zgłoszenie do Urzędu Miejskiego w Błaszki chęci uczestniczenia w PROGRAMIE z deklaracją terminu uczestnictwa,
- Zgłoszenie do wydziału Budownictwa i Architektury Starostwa Powiatowego zamiaru wykonania robót polegających na demontażu eternitu z azbestem (w przypadku demontażu),
- Faktura potwierdzająca fakt wykonania prac,
- Zaświadczenie od wykonawcy o prawidłowości przeprowadzonych prac i o nie pogorszeniu stanu środowiska.

Wysokość refundacji należy ustalić na podstawie ilości zalegającego na dachach eternitu z azbestem, jak również na podstawie możliwości finansowych funduszu i aktualnych cen jednostkowych prac demontażowych.

Program pomocy należy podzielić na wsparcie dla osób, które posiadają wyroby azbestowe na dachach (dla takich osób koszty będą obejmować demontaż, pakowanie, transport i unieszkodliwianie) i na te, które posiadają zmagazynowane wyroby azbestowe (niższe koszty – bez demontażu).

Wariant II (możliwy do zastosowania zamiennie od wariantu I)

Zorganizowanie gminnej akcji odbioru odpadów zawierających azbest.

Z uwagi na znaczną ilość odpadów zawierających azbest zalegających na posesjach mieszkańców działanie to na terenie Gminy Błaszki powinno zostać przeprowadzone w pierwszej kolejności. Odpady azbestowe, o których mowa, to w większości płyty eternitowe, które zostały wcześniej zdemontowane i zmagazynowane lub uszkodzone i nienadające się do użytku (np. odpady po huraganowych wiatrach). Wśród takich zasobów są też często wyroby, które nie zostały nigdy zamontowane – kupione na „zapas”. Aktualnie obowiązujące przepisy w WFOŚiGW w Łodzi dają możliwość pozyskania środków na ten cel w postaci dotacji celowej w wysokości 80%. Pozostający 20% należałoby pokryć ze środków gminnych – w tym przypadku jest to wartość kilkunastu tysięcy zł środków własnych, które co roku pozwoląby uporać się częściowo z odpadami azbestowymi znajdującymi się na terenie Gminy Błaszki.

Przykład:

Jeżeli przyjąć, że 1 m² demontażu, spakowania, przygotowania do transportu, przetransportowania na składowisku i ostatecznego unieszkodliwienia wynosi ok. 16 zł/m² to koszt usunięcia wszystkich odpadów azbestowych znajdujących się na terenie Gminy wynosi ok. 6,6 mln zł.

Taki sposób wsparcia wiąże się z koniecznością organizowania konkursu/przetargu mającego na celu wyłonienie firmy realizującej zadania polegające na odbiorze zmagazynowanych wyrobów zawierających azbest.

Wariant „zbiórki odpadów azbestowych” z równoległym demontażem wyrobów będących jeszcze w użytkowaniu powinien zostać rozwiązany kompleksowo poprzez wybór jednej firmy – w ramach jednego przetargu – która zajmie się problemem azbestowym na terenie całej Gminy Błaszki. Koszty takiego zadania będą proporcjonalnie wyższe.

Przygotowanie dokumentacji, nadzór i koordynacja projektu, jak i jego rozliczenie leży po stronie Gminy Błaszki. Jednakże istnieje możliwość nawiązania współpracy z firmą, która na mocy porozumienia/umowy z Gminą przejmie obowiązki związane z gospodarką azbestem oraz będzie pełniła funkcję kontrolną nad prawidłowością, rozliczeniem i tempem prowadzonych prac.

Zastosowanie tego wariantu wymusza ogłoszenie na początku sezonu prac remontowo-budowlanych ilości wyrobów azbestowych przewidzianych do usunięcia w danym roku kalendarzowym. Warunkiem dla tego typu rozwiązania jest właśnie zorganizowanie przez Urząd Miejski w Błazkach akcji odbioru zdemontowanych wyrobów i pełnienie przez Urząd funkcji kontrolnej tego procesu. Należy więc się do tego typu działań przygotować.

Wariant III (możliwy do zastosowania równoległe z wariantem I)

Ubieganie się o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW.

Na podstawie PROGRAMU istnieje możliwość ubiegania się o środki z w/w funduszu. Warunkiem podstawowym jest posiadanie przez Gminę PROGRAMU przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej w Błazkach. Osoby fizyczne i prawne będące właścicielami obiektów zawierających wyroby azbestowe, mogą być pośrednimi beneficjentami tej pomocy, ale wnioski składają tylko za pośrednictwem Gminy Błazki. Wyjątkiem mogą być podmioty posiadające relatywnie duże zasoby wyrobów/odpadów azbestowych do zutylizowania. Właściciele obiektów muszą złożyć kartę informacyjną o posiadanych wyrobach zawierających azbest (do Urzędu Miejskiego w Błazkach). Obowiązek ten właściciele (osoby fizyczne) realizują samodzielnie po zasięgnięciu opinii urzędu Gminy Błazki i dokonaniu wglądu w gminną inwentaryzację wyrobów azbestowych. Wydruk karty oceny stanu sporządzonej podczas inwentaryzacji azbestu.

Złożenie wniosku o dofinansowanie do WFOŚiGW przez urząd Gminy Błazki musi być poprzedzone zebraniem deklaracji od mieszkańców dotyczących woli wykonania usuwania wyrobów azbestowych z podaniem ilości i przewidywanego czasu realizacji w/w inwestycji.

Wariant IV

Po zakończeniu możliwości wsparcia ze środków dawnego gminnego funduszu (wyczerpanie się środków), przerzucenie całego ciężaru finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest na właścicieli obiektów. Takie podejście jest spójne z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009 - 2032 (POKzA), jak również jest typowo spotykanym podejściem do problemu azbestowego w Polsce. Nie zalecamy takiego rozwiązania, jako nieskutecznego w mobilizowaniu do usuwania azbestu.

W tym celu należy konstruować politykę wieloletnią w oparciu o plany roczne. Zastosowanie różnych kombinacji wariantów finansowania usuwania azbestu w gminie uzależnione jest od możliwości finansowych Gminy Błaszki i środków dawnego gminnego funduszu ochrony środowiska. Każdorazowo decyzję w sprawie wyboru optymalnego rozwiązania dla Gminy Błaszki powinni podejmować zgodnie z obowiązującym prawem radni. Poza delegacją ustawową mają oni najszerszą wiedzę o aktualnym stanie Gminy Błaszki, jej możliwościach i potrzebach.

c. Harmonogram usuwania azbestu

Proponowany harmonogram działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki uwzględnia zarówno wymogi prawne, jak i względy praktyczne. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 nr 8, poz. 31), końcowym i ostatecznym terminem użytkowania wyrobów zawierających azbest jest 31 grudnia 2032 r., w związku z czym Gmina Błaszki ma obowiązek pozbyć się wszystkich wyrobów zawierających azbest do w/w terminu. Najwyższy priorytet bezwzględnie przyznać należy usunięciu gotowego do odbioru azbestu magazynowanego, który powinien możliwie jak najszybciej zostać odebrany przez wyspecjalizowaną firmę oraz pokryciom dachowym, w przypadku których stwierdzono stopień pilności równy 1, a więc powinny zostać unieszkodliwione niezwłocznie. Ponadto pilnie usunięte powinny zostać materiały zawierające azbest położone na nieruchomościach należących do Gminy Błaszki i różnego rodzaju budowlach użyteczności publicznej, np. przystankach PKS czy też świetlicach wiejskich, co będzie stanowiło dodatkowo dobry przykład dla mieszkańców.

Wobec przedstawionych założeń oraz zbliżającego się ostatecznego terminu usunięcia całości wyrobów azbestowych (31 grudnia 2032 r.), a także w celu optymalnego rozłożenia całkowitych kosztów, przyjęto że każdego kolejnego roku w miarę możliwości powinna zostać usunięta jednakowa część wszystkich pokryć dachowych pozostających w użyciu (1/16). Należy przy tym pamiętać, że podczas kolejnych kontroli stanu wyrobów azbestowych, może okazać się, że stan ten uległ pogorszeniu. Ponadto, część pokryć dachowych może zostać w kolejnych latach

wymieniona przez właścicieli i zmagazynowana. Pierwszeństwo przy usuwaniu powinny za każdym razem mieć właśnie wyroby o najgorszym stanie oraz wyroby zmagazynowane.

Poniżej podano przybliżone kwoty, jakie będzie należało przeznaczyć na poszczególne rodzaje unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest.

- Łączna ilość azbestu zmagazynowanego oraz wyrobów zawierających azbest wynosi:
 $6\,175\text{ ton} = 6\,175\,000\text{ kg}$
- Szacowany koszt usunięcia wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Błaszki wyniesie:
 $6\,175\,000\text{ kg} \cdot 1,06\text{ zł} = 6\,545\,500\text{ zł}$
- Do końca 2017 roku powinna zostać usunięta 1/16 wyrobów azbestowych pozostających na terenie Gminy Błaszki o wartości zadania:
- $6\,545\,500\text{ zł} / 16 = 409\,094\text{ zł}$
- Koszt usunięcia azbestu z terenu Gminy Błaszki do końca roku 2017 powiększony o koszt kampanii informacyjno-edukacyjnych (koszt realizacji Programu) wyniesie:
 $409\,094\text{ zł} + 5\,000\text{ zł} = 414\,094\text{ zł}$
- Koszt usunięcia pozostałych wyrobów zawierających azbest, które pozostaną na terenie Gminy Błaszki na lata 2018-2032 to w przybliżeniu:
 $6\,131\,406\text{ zł}$

Proponowany harmonogram usuwania azbestu z obszaru Gminy Błaszki na lata 2017-2032 przedstawiono w Tabeli 4.

Lp.	Działanie		Termin realizacji
1.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest: <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, - przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu, - okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące w/w tematyki, - przeprowadzenie kampanii „Szukamy rady na odpady azbestowe” 		przez cały okres realizacji programu
2.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki.		przez cały okres realizacji programu
3.	Rozeznanie możliwości pozyskania środków finansowych na demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.		2017 – 2032
4.	Opracowanie regulaminu dofinansowania do usuwania wyrobów zawierających azbest.		2017
5.	Opracowanie mapy zagrożeń oddziaływania azbestu.		do 2020
6.	Demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	2017 - 2032
		Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	2017 - 2032
		Wyłonienie przewoźnika i wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych	2017 - 2032
		Odbiór, transport, unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	2017 - 2032
7.	Monitorowanie: demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki – aktualizacja bazy azbestowej www.bazaazbestowa.pl		do 2032
8.	Przedstawienie Radzie Miejskiej w Błaszczkach sprawozdania z przebiegu realizacji Programu.		co 2 lata

Tabela 4. Harmonogram działań zmierzający do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki na lata 2017 – 2032

d. Wskaźniki realizacji Programu

Wskaźniki realizacji Programu zostały opracowane jako instrument, za pomocą którego Gmina może w sposób jednoznaczny ocenić, czy wdrażanie Programu odbywa się w stopniu wystarczającym oraz czy zasady (cele oraz działania) postawione w Programie spełniają swoją rolę, czy też może istnieje potrzeba ich zmian w połączeniu z aktualizacją Programu. Należy podkreślić, że wskaźniki powinny być proste do wyliczenia na podstawie dostępnych danych, dzięki czemu ich wyliczenie nie zajmie dużo czasu, jak również metoda ich liczenia nie pozostawi znaczącego pola do interpretacji. Na podstawie kilku prostych wskaźników Gmina będzie w stanie monitorować realizację Programu zgodnie z harmonogramem realizacji Programu. Bardzo ważne jest, aby na podstawie wyliczenia wskaźników można było dokonać jednoznacznej oceny realizacji Programu. Należy pamiętać, że tylko odniesienie wskaźników do konkretnych danych może dać efekt w postaci ich rzetelnej oceny, co będzie stanowiło rzetelny monitoring realizacji Programu. W wielu przypadkach może sprawiać to trudność. W związku z powyższym wskaźniki realizacji niniejszego Programu zostały podzielone na 2 rodzaje – wskaźniki monitoringu bezpośrednie oraz wskaźniki monitoringu pośrednie (czyli takie, których wyliczenie nie daje bezpośredniej oceny i należy je interpretować):

Wskaźniki monitoringu bezpośrednie

Wskaźniki efektywności realizacji Programu:

- Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest (Mg/rok) – należy dążyć do osiągnięcia liczby przynajmniej równej podanej w harmonogramie usuwania azbestu lub wyższej,
- Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację *Programu* w danym roku (%) – należy dążyć do osiągnięcia wartości pomiędzy 90-100%.

Wskaźniki monitoringu pośrednie

Wskaźniki świadomości ekologicznej mieszkańców:

- Liczba wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu złożonych do Gminy Błaszki przez mieszkańców/rok,
- Liczba przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok,
- Liczba inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok,
- Liczba interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne (Nadzór budowlany, Państwową Inspekcję Pracy, Inspekcję Sanitarną, Gminę)/rok.

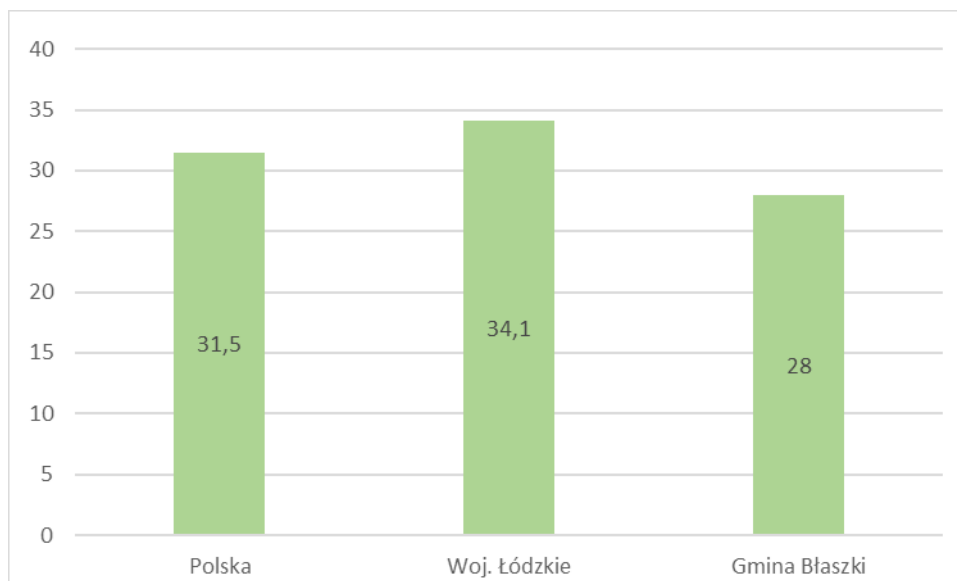
10. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY BŁASZKI

Rozdział omawia inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki przeprowadzoną w 2010 r.

Urząd Miejski w Błaskach zlecił wykonanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz ze sporządzeniem oceny stanu, firmie zewnętrznej. Inwentaryzacja jako spis z natury została zrealizowana według wymogów nałożonych przez ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz rozporządzenia branżowe.

Zaktualizowane dane inwentaryzacji wykazują, iż na terenie Gminy Błaszki znajduje się łącznie 411 662 m² wyrobów i odpadów zawierających azbest (dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz wyroby luzem, już zdemontowane, a zmagazynowane na posesjach). Daje to masę ok. 6 175 ton (zastosowano do obliczeń przelicznik, iż 1 m² wyrobu eternitowego waży średnio ok. 15 kg). Wraz z inwentaryzacją dokonano oceny stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest. Zinwentaryzowana ilość i dokonana analiza pozwalają stwierdzić, iż na terenie Gminy Błaszki występuje duża ilość wyrobów/odpadów zawierających azbest. W przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Błaszki jest to około 28,0 m² wyrobów zawierających azbest, co w porównaniu do wartości średnich krajowych jest ilością niższą od wartości wojewódzkich.

Wykres nr 1 obrazuje ilości wyrobów zawierających azbest w m² w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych obszarów kraju, województwa łódzkiego i na tym tle Gminy Błaszki.

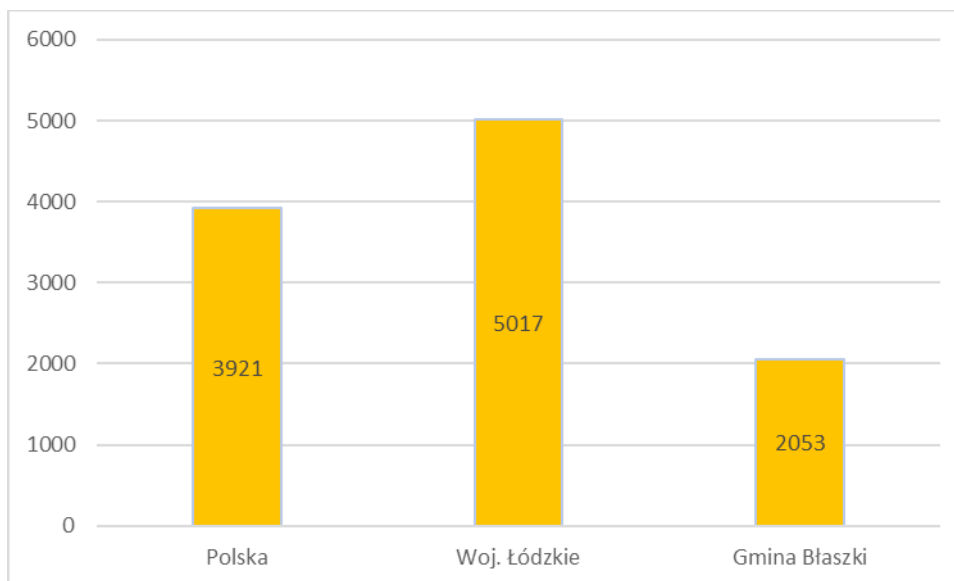

Wykres 1. Ilość eternitu w m² w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Średnia ilość wyrobów azbestowych w m² w przeliczeniu na 1 mieszkańca w całej Gminie Błaszki jest o ok. 11 % niższa niż średnia krajowa. Z porównania wynika, iż ilość azbestu na jednego mieszkańca w gminie jest nieznacząco niższa niż średnia wojewódzka.

Inaczej przedstawia się statystyka wg parametrów w m² na km² powierzchni Gminy Błaszki. Obrazuje ten stan rzeczy wykres nr 2. Widać wyraźnie, że ilości są około 48% mniejsze w porównaniu do średniej krajowej, a w odniesieniu do średniej wojewódzkiej są ponad dwukrotnie mniejsze.

Biorąc pod uwagę sumaryczną ilość wyrobów azbestowych w gminie należy podjąć odpowiednie środki do jak najszybszego rozpoczęcia prac związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych. Niższy wskaźnik m² wyrobów/km² w stosunku do średnich krajowych i wojewódzkich nie powinien w żaden sposób spowalniać tychże prac.

Wykres 2. Ilość eternitu w m² na 1 km² powierzchni Gminy Błaszki

Tabela 5. Ilość wyrobów zawierających azbest w rozbiu na miejscowości Gminy Błaszki

Miejscowość	Zinwentaryzowane	
	razem w Mg	razem w m2
Adamki	76,231	5 082
Błaszki	65,553	4 370
Borysławice	91,588	6 106
Brończyn	145,097	9 673
Brudzew	95,711	6 381
Brzozowiec	21,300	1 420
Bukowina	186,290	12 419
Chabierów	65,700	4 380
Chociszew	36,245	2 416
Chrzanowice	67,894	4 526
Cienia	111,940	7 463
Domaniew	95,916	6 394
Garbów	30,129	2 009
Golków	44,187	2 946
Gorzałów	31,130	2 075
Gruszczycy	193,990	12 933
Grzymaczew	116,381	7 759
Gzików	72,932	4 862
Jasionna	170,112	11 341
Kalinowa	186,572	12 438
Kamienna-Kolonia	115,610	7 707

Kamienna-Wieś	115,995	7 733
Kije	116,974	7 798
Kobylniki	20,152	1 343
Kociołki	22,946	1 530
Kokoszki	51,447	3 430
Kołodów	92,367	6 158
Korzenica	63,393	4 226
Kostrzewice	3,280	219
Kwasków	78,364	5 224
Lubanów	45,643	3 043
Łubna-Jakusy	144,936	9 662
Łubna-Jarosław	117,711	7 847
Maciszewice	52,499	3 500
Morawki	168,001	11 200
Mrocзки Małe	32,538	2 169
Nacęsławice	90,892	6 059
Niedoń	148,468	9 898
Orzeżyn	159,199	10 613
Pęczek	4,000	267
Romanów	79,574	5 305
Równa	150,183	10 012
Sarny	93,107	6 207
Sędzimirowice	108,393	7 226
Skalmierz	166,767	11 118
Smaszków	83,402	5 560
Stok Nowy	97,724	6 515
Stok Polski	197,472	13 165
Sudoły	91,982	6 132
Suliszewice	98,448	6 563
Tuwałczew	78,034	5 202
Włocin-Kolonia	190,550	12 703
Włocin-Wieś	117,148	7 810
Wojków	124,766	8 318
Woleń	52,066	3 471
Wójcice	93,819	6 255
Wrząca	421,704	28 114
Zawady	122,408	8 161
Żelisław	137,764	9 184
Żelisław-Kolonia	120,312	8 021
SUMA:	6 174,936	411 662

W stosunku do średnich: wojewódzkiej i krajowej, ilość wyrobów azbestowych w tej kategorii, jaka została ujawniona w toku inwentaryzacji jest porównywalna.

Sytuacja ta ma wpływ na stan jakości powietrza atmosferycznego w gminie i potencjalnie wysoki poziom zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na możliwość jego znacznego rozprzestrzeniania się w wysokich stężeniach.

11. STOPIEŃ PILNOŚCI PRAC W ŚWIETLE OCEN STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW Z WBUDOWANYM AZBESTEM

Najważniejszym kryterium określającym dalsze możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest jest jakość techniczna tychże wyrobów. Polskie prawo określa w sposób jednoznaczny sposób oceny tej jakości. Obowiązek wykonywania oceny stanu wyrobów zawierających azbest wynika z Rozporządzenia MGPIPS z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Ocenę zobowiązany jest wykonywać właściciel lub zarządzający obiektem z wbudowanym azbestem w terminach wynikających z poprzednich ocen, kiedy pierwsza ocena miała być wykonana do 31 marca 2002 roku (zgodnie z poprzednim rozporządzeniem) i w tym to terminie złożona do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Obecnie adresatem składania ocen jest Urząd Gminy. Nadal istnieją trzy stopnie pilności prac związanych z bezpiecznym użytkowaniem wyrobów zawierających azbest, zgodnie z Rozporządzeniem:

- III stopień pilności – wynik ocena stanu do 90 punktów. Obowiązuje ocena pilności za następne 5 lat. Badany wyrób zawierający azbest jest w doskonałym stanie technicznym nie posiada widocznych uszkodzeń, powierzchnia jest gładka i jednorodna (najczęściej wyrób zabezpieczony jest powłoką malarską podnoszącą punktację), nie jest porośnięty mchami i porostami,
- II stopień pilności – wynik oceny stanu 95-115 punktów. Obowiązuje kolejna ocena stanu za 1 rok. Badany wyrób jest w dobrym stanie technicznym, nie są widoczne uszkodzenia i pęknięcia. Dopuszczalne są przebarwienia i niewielka ilość porostów porastających na powierzchni wyrobu,
- I stopień pilności – wynik oceny stanu powyżej 120 punktów. Obowiązuje natychmiastowe usunięcie wyrobu z obiektu. Badany wyrób jest w stanie złym, widoczne są pęknięcia, odłamane kawałki, bardzo duże przebarwienia, łuszczenie się powierzchni, powierzchnia porośnięta mchami i porostami w znacznym stopniu.

Podczas dokonywania inwentaryzacji została wykonana ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów. Jednakże ten fakt nie zwalnia właścicieli od obowiązku złożenia takiej oceny do Urzędu Miejskiego w celu jej aktualizowania zgodnie z wynikiem przeprowadzonej oceny i określonym przepisami harmonogramem. Większość obiektów inwentaryzowanych na terenie Gminy Błaszki jest w średnim stanie technicznym. Jednakże sytuacja z dnia na dzień się pogarsza i kolejne obiekty będą uzyskiwać status natychmiastowej wymiany.

12. SZCZEGÓŁY PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY BŁASZKI NA LATA 2017 – 2032

a. Rozmiary zadania i ramowy plan realizacji

W okresie realizacji PROGRAMU w latach 2017 - 2032 z uwagi na dużą ilość stwierdzonych zasobów azbestowych pozostających w użyciu należy możliwie sprawnie i szybko rozpocząć rozwiązywanie problemu.

Aby móc dokonać konstrukcji szczegółowego harmonogramu rzeczowo - finansowego, konieczne jest pozyskanie od właścicieli obiektów ze stwierdzonym azbestem deklaracji uczestniczenia w usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Dalsze działania uzależnione będą od możliwości finansowych budżetu Gminy Błaszki, przyjętych działań i od uzyskanego wsparcia z zewnątrz.

b. Koszty usuwania azbestu i ich ewentualny podział

Aby zintensyfikować akcje usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki, należy włączyć do finansowania maksymalnie duże środki pochodzące z budżetu Gminy Błaszki (do wysokości dawnego Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska), jak również po przygotowaniu zadania spróbować sięgnąć po inne źródła.

Cały rozmiar zadania usunięcia azbestu (koszt łączny demontażu, spakowania, transportu i zeskładowania) biorąc pod uwagę ilości wynikające ze sporządzonej inwentaryzacji powinien zamknąć się w kwocie ok. 6,5 mln zł licząc w średnich cenach na dzień 15 marca 2017 r.

Zaleca się konstruując mechanizm refinansowania poniesionych wydatków rozważenie zastosowania wariantu do 80% refundacji, a jeśli okazałoby się to niemożliwie to przyjęcie możliwie najniższego „udziału własnego”. Ma to znaczenie „zachęcające do wymian” (zmniejszenie całkowitego kosztu operacji) z uwagi na konieczność poniesienia sporych wydatków związanych z zakupem i zamontowaniem nowego pokrycia. Naturalnie w takiej sytuacji należy ustalić pułap wartości rynkowej wykonywanych prac, do którego przeprowadzana byłaby refundacja. Refundacja dokonywana może być tylko na podstawie zapłaconej faktury VAT wystawionej przez firmę zajmującą się wytwarzaniem odpadów azbestowych

mająca zatwierdzony program gospodarki odpadami przynajmniej na terenie województwa łódzkiego. Warunkiem uzyskania refundacji jest naturalnie również uzyskanie od takiej firmy poświadczonych dokumentów takich jak karta ewidencji odpadu oraz karta przekazania odpadu i przedstawienie ich w Urzędzie Miejskim w Błaszczach. Refundacja może być wypłacona po zweryfikowaniu zgodności ilości usuniętego wyrobu azbestowego z zapisami w bazie prowadzonej przez Urząd Miejski w Błaszczach po umieszczeniu w bazie zapisów mówiących o zakończeniu używania wyrobów zawierających azbest na danej posesji. Ważną rzeczą jest również to, że wśród posiadanych wyrobów zawierających azbest są ich zasoby zarówno zmagazynowane jak zamontowane. Wartość usług usuwania dla wyrobów zmagazynowanych i zamontowanych powinna być określona osobno.

Pułapy cenowe dla potrzeb ustalenia maksymalnego poziomu refundacji należy ustalać precyzyjnie, bezpośrednio przed każdym rocznym etapem usuwania azbestu. Sama procedura przyznawania refundacji powinna być maksymalnie uproszczona. Pula środków przeznaczonych na refundacje w danym roku powinna być określona precyzyjnie przed rozpoczęciem cyklu refundowania.

c. Realizacja programu – Plany roczne

Plany roczne są niewzruszoną częścią PROGRAMU. Określają harmonogramy prac w poszczególnych latach i dają wytyczne, co do pilności i charakteru koniecznych do wykonania zadań dla zarządzającego programem.

Plan roczny składa się z bazy danych uczestników programu, którzy zadeklarowali chęć usuwania wyrobów zawierających azbest w określonym roku. Powinien on uwzględniać również kolejność działań i ich pilność w kontekście całego PROGRAMU. Dla potrzeb poszczególnych harmonogramów należy zbudować rokrocznie bazę uczestników. Bazę należy budować tylko na podstawie deklaracji mieszkańców skorygowanych stopniem pilności usuwania.

Opis Bazy

Baza zawierać musi dane adresowe i kontaktowe właścicieli obiektów z wbudowanymi wyrobami zawierającymi azbest, lub posiadającymi wyroby azbestowe na terenie swoich posesji. Ilości i stan tych wyrobów zostają sprawdzone i potwierdzone. Wszak może zdarzyć się sytuacja, w której pojawia się rozbieżności.

Należy wtedy traktować każdy przypadek indywidualnie i rozwiązywać problem na korzyść uczestnika programu (oczywiście pod warunkiem, że nie zachodzi podejrzenie jakiegokolwiek matactwa) – chodzi o wyeliminowanie pewnych nieprawidłowości jak np. dowożenia wyrobów zalegających w sąsiednich gminach. W bazie określone są również dane o ilości, rodzaju i miejscu występowania wyrobu azbestowego. Jest to konieczne ze względu na określenie wysokości potrzebnych środków finansowych, jakie należy zarezerwować. Potwierdzone i zaaprobowane ilości mogą być podstawą wyceny i ubiegania się o refundację.

d. Zarządzanie PROGRAMEM

Nadzór nad realizacją PROGRAMU siłą rzeczy dzięki zastosowanym rozwiązaniom będzie mógł ograniczyć się do kontroli dokumentów koniecznej do skierowania do wypłaty środków refundacji. Nadzór ten pełnić musi Urząd Miejski w Błazkach. Do zadań nadzorującego należeć będzie konstruowanie planów rocznych i czuwanie nad ich zamykaniem po sezonie budowlanym.

Oczekuje się współpracy z:

- Państwowym Inspektorem Pracy,
- Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego,
- Terenową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną.

Prowadzona na bieżąco działalność kontrolna tych organów zapewni o prawidłowości wykonywania prac, co jest elementem niesłychanie istotnym i jednym z warunków wypłacenia refundacji. Środki mogą zasilać jedynie przedsięwzięcia wykonywane w pełnej zgodzie z prawem i regułami dobrych praktyk. Przestrzeganie tych zasad na każdym etapie pozwala na wyeliminowanie zagrożeń lub w najgorszym wypadku do ich zminimalizowania.

e. Podsumowanie

Należy zwrócić uwagę, że w niniejszym opracowaniu uwzględnione zostały jedynie te zasoby azbestowe, które objęte są obowiązkową inwentaryzacją. Urząd Miejski w Błazkach jest obowiązany do prowadzenia ewidencji wyrobów i odpadów będących w posiadaniu osób fizycznych oraz własności komunalnej.

Ewidencja ta nie dotyczy danych od osób prawnych (zgodnie z przepisami kierowane są bezpośrednio do marszałka). Jednakowoż w toku inwentaryzacji dokonano spisu tych zasobów, lecz z ww. powodów dane te nie zasiliły Bazy Azbestowej.

Posiadając informacje o wielkości zasobów osób prawnych należy monitorować ich usuwanie w perspektywie czasowej wynikającej z zapisów Programu Rządowego (POKzA), a więc do roku 2032.

Działania kontrolne w takich przypadkach należy prowadzić w celu wyegzekwowania prawidłowego postępowania. Z uwagi na ilość i motywacje do usunięcia pozostałego azbestu w gminie można z optymizmem podejść do realizacji zadania.

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki” powstał w celu całkowitego wyeliminowania zagrożenia pyłami azbestu na terenie objętym PROGRAMEM poprzez spowodowanie szybkiego zakończenia eksploatacji wyrobów zawierających azbest. Dzięki temu poza wypełnieniem obowiązków ustawowych poprawiona zostanie jakość powietrza atmosferycznego i nastąpi zwiększenie atrakcyjności Gminy Błaszki jako miejsca życia, pracy i wypoczynku. Podniosą się również wartości nieruchomości jako wolnych od azbestu.

Azbest występuje w środowisku naturalnym jako minerał w postaci rozwłóknionej i tak też się go wydobywa. Z uwagi na liczne cenne własności użytkowe azbestu i stosunkowo niską cenę, jego szerokie zastosowanie w dużych ilościach miało miejsce, niemal wszędzie na świecie w okresie ostatnich 100 lat. Także i na terenie Polski azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80 – 90%) do produkcji materiałów budowlanych. Szczyt popularności wyrobów zawierających azbest, a szczególnie wyrobów azbestowo-cementowych w Polsce przypada na lata 60., 70. i 80. XX wieku. Szacuje się, że w całym okresie produkcji tychże wyrobów wyprodukowano w Polsce i zabudowano ponad 15,5 miliona ton wyrobów zawierających azbest. Są to jednak dane szacunkowe oparte na oficjalnych danych na temat importu do Polski czystego azbestu w formie nieprzetworzonej oraz oficjalnego importu gotowych elementów azbestowo-cementowych (A/C) – stąd obawy, że ilości te są niedoszacowane.

Przez lata ukrywano fakt, iż włókna azbestu, które uwalniając się nawet samoczynnie po przedostaniu do układu oddechowego człowieka powodują długotrwałą reakcję organizmu (próba pozbycia się ciała obcego), co w efekcie może prowadzić do zmian nowotworowych i raka. Najczęstszymi chorobami wywołanymi narażeniem na pył azbestowy jest pylica azbestowa i nowotwór złośliwy – międzybłoniak opłucnej. Azbest jest jedynym czynnikiem wywołującym tę odmianę nowotworu.

Po osiągnięciu wieku technologicznego (zakłada się tu okres pomiędzy 20 a 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu. Powoduje to pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem

zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna lub chemiczna, czyli obecność glonów i mchów, jak i oddziaływanie atmosferyczne na powierzchnie płyt azbestowo – cementowych.

Największym źródłem potencjalnego zagrożenia pyłami azbestu są niewątpliwie operacje wykonywane na wyrobach zawierających azbest (szczególnie niewłaściwe czynności związane z konserwacją lub demontażem).

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twarde (gęstość powyżej 1000 kg/m³), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnego stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i unieszkodliwianiem. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają ludzie w strefie zamieszkania.

Na terenie Gminy Błaszki stwierdza się 411 662 m² wyrobów/odpadów zawierających azbest. Jest to ilość stosunkowo duża zarówno na tle średniej krajowej, jak i wojewódzkiej. Stan ten wymaga podjęcia szybkich działań w kierunku eliminowania wyrobów/odpadów azbestowych z otoczenia. Ważną sprawą jest odpowiednie postępowanie podczas usuwania wyrobów/odpadów, aby nie wywoływać dodatkowego, potencjalnego narażenia na emisję pyłu azbestowego.

Dlatego szczególny nacisk należy położyć na taką organizację prac, aby w każdym momencie ich wykonywania odpowiednie organy kontrolne mogły korygować i weryfikować poczynania wykonawców usług z zakresu gospodarki odpadami azbestowymi.

Podstawą do powodzenia Programu jest aktywna polityka informacyjna Urzędu Miejskiego w Błaszach, w tym rzetelne zarządzanie PROGRAMEM i współpraca z jego uczestnikami. Właściwe i profesjonalne firmy muszą pracować pod kontrolą i nadzorem Zarządzającego i inspektorów z powołanych inspekcji, takich jak PIP, Inspekcja Środowiska, Nadzór Budowlany i Sanepid. Bardzo ważna jest również wola i chęć mieszkańców Gminy Błaszki dla zrozumienia idei i metodyki przystępowania do demontaży wyrobów zawierających azbest. Osobną sprawą jest zaangażowanie

środków finansowych pochodzących z dawnego Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska w celu refinansowania poniesionych nakładów na demontaż, transport i składowanie wyrobów zawierających azbest.

14. BIBLIOGRAFIA

1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.
2. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r.
3. Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych. GM. Warszawa 2008 r.
4. Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest pod redakcją prof. dr J. Dyczka AGŻ Kraków 2007 r.
5. Azbest. Podręcznik dobrych praktyk. G. I. P. Warszawa 2008 r.
6. Prawidłowe postępowanie przy demontażu, transporcie i składowaniu odpadów azbestowych. Wydawnictwo Fundacja ŁBA Łódź 2009 r.
7. Raport o stanie środowiska dla województwa łódzkiego 2008 r.
8. Program Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego
9. Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2009 – 2013 M.G. Warszawa 2009 r.

15. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1	Wykaz aktów prawnych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, transportem i unieszkodliwianiem odpadów azbestowych
Załącznik nr 2	Zestawienie składowisk azbestu w województwie łódzkim

Załącznik nr 1

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, TRANSPORTEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW AZBESTOWYCH

Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz przepisy prawne dotyczące azbestu regulują szerokie spektrum zagadnień, a co z tym się wiąże znajdują się w wielu aktach prawnych. Regulacje prawne dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały oparte na przepisach obowiązujących w Unii Europejskiej.

W niniejszym opracowaniu omówiono podstawowe akty prawne, regulujące zasady postępowania z azbestem oraz z wyrobami go zawierającymi na terytorium Polski.

Regulacje ustawowe

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (tekst jednolity Dz. U z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Nowelizacja wprowadzona ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. „o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest” (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 72,) stanowi, że od dnia 1 stycznia 2005 r. w Polsce – podobnie jak w całej Unii Europejskiej – obowiązuje zakaz stosowania i obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 1994 r. Nr 89, poz. 414). Określa zasady przewozu kolejną towarów niebezpiecznych, obowiązki uczestników tego przewozu, zasady dokonywania oceny zgodności ciśnieniowych urządzeń transportowych, uprawnienia doradcy do spraw bezpieczeństwa przewozu oraz organy i jednostki właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach;

- 3.** *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. poz. 627). Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w prawodawstwie polskim, regulującym zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a szczególności ustaliła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbestu).
- 4.** *Ustawa z dnia 14 kwietnia 2012 r. o odpadach* (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 21). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego marszałka województwa – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest). Wytwórcy odpadów zawierających azbest muszą zatem zalegalizować swoją działalność w tym zakresie zgodnie z w/w przepisami.
- 5.** *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (tekst jednolity Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.). Określa zasady sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy.
- 6.** *Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym* (Dz. U. z 2015, poz. 1688).

Akty wykonawcze

- 1.** *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. 2014 poz. 1923) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy,
 - 06 13 04* – odpady z przetwarzania azbestu,
 - 10 11 81* – odpady zawierające azbest,
 - 10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo azbestowych,
 - 15 01 11* – opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
 - 16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest,
 - 16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest,
 - 17 06 05* – materiały budowlane zawierające azbest.

- 2.** *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. z 2015, poz. 1450) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

- 3.** *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. z 2015, poz. 110).

W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o następujących kodach:

 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest;
 - 17 06 05* – materiały budowlane zawierające azbest;

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. z 2014 r., poz. 817) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest.
5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87) określa limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:
 - dla 1 godziny – 2.350 włókien/m³
 - dla roku kalendarzowego – 250 włókien/m³.
6. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. z 2013, poz. 523). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.
7. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
8. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W/w podmioty przechowują egzemplarz oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją miejsca zawierające

go azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.)

9. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych* (Dz. U. z 2012 r. poz. 619).

10. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.* (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest - oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.

Załącznik nr 2

ZESTAWIENIE SKŁADOWISK AZBESTU W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Tabela nr 1. Charakterystyka składowiska "ZGO AQUARIUM Sp. z o.o." położonego w miejscowości Pukinin, w gminie Rawa Mazowiecka

„ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., Zakład ZGO w Pukinie nr 140”	
Charakter składowiska	Ogólnodostępne
Nazwa	Składowisko odpadów niebezpiecznych w Pukininie
Ograniczenie terenowe	0.063
Województwo	Łódzkie
Gmina	Rawa Mazowiecka
Miejscowość	Pukinin
Telefon	48 814 24 24, 661 483 633
Całkowita pojemność	14 260 [m ³]
Wolna pojemność	527 [m ³]
Kody przyjmowanych odpadów	17 06 05*
Godziny pracy	Pon.-Pt. 7:00-18:00, Sob. 7:00-15:00
Plan rozbudowy	Tak
Zarządca - „ZGO AQUARIUM Sp. z o.o.”	
Adres właściciela	ul. Katowicka 20, 96-200 Rawa Mazowiecka
Telefon stacjonarny	46 814 24 24
Telefon komórkowy	661 483 633
E-mail	biuro@zgopukinin.pl
Strona www	zgopukinin.pl

Tabela nr 2. Charakterystyka składowiska ".A.S.A. w Radomsku – Eko-Radomsko Sp. z o.o." położonego w miejscowości Płoszów, w gminie Radomsko

„ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., Zakład ZGO w Pukinie nr 140”	
Charakter składowiska	Ogólnodostępne

Nazwa	Składowisko odpadów niebezpiecznych .A.S.A. w Radomsku – Eko-Radomsko Sp. z o.o.
Ograniczenie terenowe	0.226
Województwo	Łódzkie
Gmina	Radomsko
Miejscowość	Płoszów
Telefon	446 832 531
Całkowita pojemność	21 000 [m ³]
Wolna pojemność	8 430 [m ³]
Kody przyjmowanych odpadów	17 06 05*
Godziny pracy	6:00-22:00
Plan rozbudowy	Tak
Zarządca - „.A.S.A. w Radomsku – Eko-Radomsko Sp. z o.o.”	
Adres właściciela	ul. Narutowicza 58, 97-500 Radomsko
Telefon stacjonarny	44 683 25 31
Telefon komórkowy	668 820 443
E-mail	leszek.wach@fcc-group.pl
Strona www	www.fcc-group.pl

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXVIII/224/17
Rady Miejskiej w Błazkach
z dnia 6 września 2017 r.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU

GMINY BŁASZKI NA LATA 2017-2032 pow. sieradzki, woj. łódzkie

(Zawiera plan ochrony zdrowia mieszkańców Gminy Błazki
przed szkodliwością azbestu)

Program spójny z POKzA 2009 – 2032

Błazki 2017

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP
2. METODA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (POS)
3. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU PUA UWZGLĘDNIAJĄCA NASTĘPUJĄCE ELEMENTY
 - a. Zakres i rodzaj potencjalnych skutków
 - b. Potrzeba neutralizacji
 - c. Kontynuacja
 - d. Aspekty społeczne
 - e. Informacja o zawartości, głównych celach Programu i powiązaniach z innymi dokumentami
4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNYCH ZMIAN TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU
 - a. Określenie obszaru, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenie Gminy Błaszki
 - b. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu
5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM
6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH
7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM ALBO KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

- a. Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu
 - b. Dyrektywy UE
 - c. Ustawy
 - d. Rozporządzenia
8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ORAZ ZABYTKI, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE
- a. Zagrożenie powietrza atmosferycznego
 - b. Zagrożenie dla gleb, gruntów i wód
 - c. Zagrożenia dla zabytków i krajobrazu kulturowego
9. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CEL ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU
10. INFORMACJA O ROZWIĄZANIACH ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE
11. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY REALIZACJI PUA ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA
12. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO
13. WNIOSKI
14. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

1. WSTĘP

Podstawą prawną wykonania prognozy są przepisy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 353). Art. 51 tej ustawy nakłada obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów dotyczących gospodarki odpadami. Z przepisów tych wynika, że organ zlecający opracowanie „*Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki*” zobowiązany jest do sporządzenia (lub zlecenia jego sporządzenia) dokumentu prognozy oddziaływania na środowisko. Kolejnym krokiem wynikającym z zapisów w/w ustawy jest przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny prognozy oddziaływania na środowisko, przed Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ) – jako instytucją wiodącą oraz dodatkowo przed Państwowym Inspektorem Sanitarnym (WSSE). Ustawa narzuca regulacje dotyczące oceny oddziaływania na środowisko planów i programów zawarte w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów. Ponadto, wymóg przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest zgodny z dyrektywą 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.

Celem opracowania niniejszej prognozy i przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest określenie korzystnych i niekorzystnych wpływów środowiskowych spowodowanych realizacją projektowanego „*Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki*”, przed ostatecznym podjęciem decyzji o przyjęciu Programu do realizacji przez władze samorządowe Gminy.

Prognoza oddziaływania na środowisko współtworzy ostateczną wersję dokumentu podstawowego, jakim jest Program Usuwania Azbestu (PUA). Wnioski i rekomendacje w niej zawarte powinny być włączone w ostateczny kształt „*Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki*”.

2. METODA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (POS)

Metodyka ocen oddziaływania na środowisko oraz obowiązujące przepisy nie wskazują konkretnych metod sporządzania prognoz do projektów dokumentów strategicznych. Dla sporządzenia niniejszego opracowania posługujemy się uzgodnieniami zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie OOS - wskazywanymi przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi wydawanymi wobec zapytań wystosowywanych z gminy.

Zakres prognozy jest określony w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 t.j.).

Prognoza oddziaływania na środowisko została przeprowadzona niemal równoległe z opracowywaniem dokumentu podstawowego. Prognoza dotyczy projektu dokumentu, który będzie podlegał procedurze przyjęcia przez Radę Gminy.

Dla przeprowadzenia przedmiotowej prognozy wykorzystane zostały dane G.U.S. i W.U.S., a także dane zebrane w wyniku przeprowadzonej szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z oceną stanu, na terenie Gminy Błaszki w 2010 roku. Korzystano również z przygotowanych w ostatnich latach opracowań z interesującego zakresu dla obszaru województwa łódzkiego.

Do sporządzenia Prognozy Oddziaływania na Środowisko wykorzystano również:

- Wyniki i analizy badań dotyczących aktualnego stanu środowiska w gminie, w tym aktualnego stanu środowiska wodnego, glebowego i atmosferycznego w województwie, przy czym ze zrozumiałych względów nacisk położono na stan atmosfery,
- Wyniki badań i dane z literatury, dotyczące oddziaływania wyrobów zawierających azbest na poszczególne komponenty środowiska,
- Obowiązujące i projektowane normy i rozporządzenia z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,

- Informacje zawarte i wynikające z Programu usuwania wyrobów zawierających azbest (PUA).

3. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU PUA UWZGLĘDNIAJĄCA NASTĘPUJĄCE ELEMENTY

a. Zakres i rodzaj potencjalnych skutków

Prognoza oparta została na wstępnym przeglądzie, w celu spełnienia stopnia szczegółowości zakresu i natury skutków środowiskowych, jakie mogą wystąpić przy wdrażaniu analizowanego dokumentu. Skutki środowiskowe, łącznie ze skumulowanymi, mogą wystąpić w wyniku zmian w zasobach środowiskowych takich, jak: powietrze i zasoby przestrzeni. Konsekwencje mogą płynąć ze zmian w strukturze substancji trwałej, bo to jest przedmiotem działań objętych Programem. Prognoza dotyczy zarówno pozytywnych, jak i niekorzystnych skutków.

b. Potrzeba neutralizacji

Rozważono potrzebę zastosowania środków minimalizujących potencjalne skutki, jakie może w środowisku wywołać realizacja celów wskazanych analizowanym dokumentem. Środkami minimalizującymi mogą być, na przykład ewentualne zmiany w dokumencie, warunki nakładane na projekty (czy metody ich realizacji) lub działania wynikające wprost z dokumentu.

c. Kontynuacja

Prognoza rozważa potrzebę podjęcia środków w celu monitorowania skutków długofalowego wdrażania dokumentu lub zapewnić, aby wdrożenie podtrzymywało założone cele zrównoważonego rozwoju.

d. Aspekty społeczne

Prognoza identyfikuje odczucia społeczne wśród tych osób, które mogłyby być najbardziej narażone na ewentualne skutki oddziaływania.

e. Informacja o zawartości, głównych celach Programu i powiązaniach z innymi dokumentami

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki” (PUA) składa się z 12 rozdziałów merytorycznych poświęconych szeroko rozumianej problematyce azbestu.

Rozdział 1. – *Wstęp* – nawiązując do „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu” (POKzA) wskazuje ogólne założenia i motywy powstania dokumentu oraz wskazuje nadrzędne cele opracowania, perspektywę czasową realizacji oraz sygnalizuje główne problemy.

Rozdział 2. – Został poświęcony charakterystyce terenu objętego Programem, określa charakterystyczne uwarunkowania i wskazuje na specyfikę terenu.

Rozdział 3. – Szczegółowo określa cele i zadania Programu, dla terenu Gminy Błaszki.

Rozdział 4. – Zawiera informacje o azbecie, jego występowaniu i zastosowaniu. Mówi o typach wyrobów, miejscach stosowania, zawartościach czystego azbestu oraz o klasyfikacji i warunkach eksploatacji w przemyśle i budownictwie.

Rozdział 5. – Przedstawia „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu ” w aspekcie jego korespondencji z Programem szczebla gminnego – porównanie zawartości i wzajemnych relacji.

Rozdział 6. - Został poświęcony w całości procedurom bezpiecznego postępowania przy pracach polegających na wytwarzaniu odpadów azbestowych. Omawia szczegółowo te procedury, których przestrzeganie ma kluczowe znaczenie dla niewystępowania zagrożeń podczas demontażu i usuwania wyrobów/odpadów azbestowych.

Rozdział 7. – Plan ochrony zdrowia mieszkańców gminy przed szkodliwością azbestu, - dotyczy zdrowotnych aspektów oddziaływania azbestu, profilaktyki i neutralizacji skutków ewentualnego narażenia na ekspozycję.

Rozdział 8. – Opisuje najlepsze dostępne techniki zalecane do stosowania przy pracach, których przedmiotem jest azbest (głównie jego usuwanie) oraz działania alternatywne do usuwania, czyli tymczasowe zabezpieczenia.

Rozdział 9. – Poświęcony jest źródłom i metodom finansowania realizacji gminnego Programu, ze szczególnym uwzględnieniem propozycji form finansowego wsparcia dla osób fizycznych wraz z harmonogramem zadań przewidzianych do realizacji i jej wskaźniki.

Rozdział 10. – Jest to szczegółowy opis i analiza sytuacji wynikającej z przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki.

Rozdział 11. – Analiza stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów – analiza (dokonanej łącznie z inwentaryzacją) oceny stanu.

Rozdział 12. – Szczegóły realizacji planu usuwania wyrobów azbestowych w latach 2012 – 2015 wraz z perspektywą do roku 2032.

Za główny cel Programu (PUA) przyjęto:

**„USUNIĘCIE WSZYSTKICH WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST Z TERENU GMINY BŁASZKI
DO KOŃCA ROKU 2032”**

Priorytetowe cele to także wskazanie działań, mechanizmów i źródeł finansowania, które pozwolą na bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy.

Główne działania wyznaczone w Programie są następujące:

- 1) Opracowanie, przyjęcie i wdrożenie działań zmierzających do usunięcia wyrobów zawierających azbest;
- 2) Wprowadzenie do Wojewódzkiej Bazy Danych o Azbeście (WBDA) informacji dotyczących zinwentaryzowanych zasobów oraz wytwarzania i gospodarowania odpadami azbestowymi;
- 3) Organizacja kampanii edukacyjno – informacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- 4) Monitoring usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- 5) Zorganizowanie i sfinansowanie w pierwszej kolejności zbiórki już wytworzonych, a zmagazynowanych odpadów azbestowych dla indywidualnych gospodarstw domowych.
- 6) Zorganizowanie akcji, koordynowanych przez odpowiednią komórkę Urzędu Miejskiego w Błazkach polegających na odbiorze, pakowaniu, transporcie

i umieszczeniu odpadów zalegających na terenie gminy na składowisku azbestowym.

Opracowanie niniejszego dokumentu oparte jest na realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 roku z uwzględnieniem zmian wprowadzonych Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA) przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 15 lipca 2009 r.

4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNYCH ZMIAN TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

a. Określenie obszaru, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska na terenie Gminy Błaszki

Dane administracyjne

Gmina Błaszki położona jest w zachodniej części województwa łódzkiego w powiecie sieradzkim. Zajmuje powierzchnię 201,63 km², co stanowi 13,52% powiatu sieradzkiego.

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. W gminie użytki rolne stanowią 84%, a użytki leśne 9%. Siedzibą władz lokalnych jest miasto Błaszki. Sieć dróg w gminie jest bardzo dobrze rozwinięta. Gminę zamieszkuje 14 692 osób, w tym mieście Błaszki 2 180 osób, a na wsi 12 512.

Rys. 1. Gmina Błaszki na tle sąsiadujących z nią gmin.
(źródło: opracowanie własne)

W skład gminy wchodzi 55 sołectw: Adamki, Borysławice, Brończyn, Brudzew, Bukowina, Chabierów, Chociszew, Chrzanowice, Cienia, Domaniew, Garbów, Golków, Gorzałów, Gruszczyce, Grzymaczew, Gzików, Jasionna, Kalinowa, Kamienna – Kolonia, Kamienna – Wieś, Kokoszki, Kije Pęczek, Kobylniki, Kołdów, Korzenica, Kwasków, Lubanów, Łubna – Jakusy, Łubna – Jarosłaj, Maciszewice, Morawki, Mroczi Małe, Nacesławice, Niedoń, Orzeżyn, Romanów, Równa, Sarny, Sędzimirowice, Skalmierz, Smaszków, Stok Nowy, Stok Polski, Sudoły, Suliszewice, Tuwalczew, Włocin – Kolonia, Włocin – Wieś, Wojków, Woleń, Wójcice, Wrząca, Zawady, Żeliszaw, Żeliszaw – Kolonia.

Gmina Błaszki graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Goszczanów,
- od wschodu z gminami Warta i Wróblew,
- od południa z gminą Brąszewice,
- od zachodzie z gminami Brzeziny i Szczytniki.

Ukształtowanie powierzchni

Gmina Błaszki leży w obrębie środkowej części Wysoczyzny Złoczewskiej, tylko niewielka północna część leży w obszarze Wysoczyzny Tureckiej. Większa część terenu zajmuje stosunkowo wyrównana Wysoczyzna, położona na wysokości 150 – 155 m n.p.m. Południkowa asymetryczna Dolina Rzeki Trojanówki oraz cieki do niej wchodzące, rozcinają obszar Wysoczyzny na oddzielne wzniesienia. Teren gminy w przeważającej części jest płasko – równinny. Gmina położona jest na zachodnim obrzeżu Kredowej Niecki Łódzkiej. Rzeźba terenu gminy charakteryzuje się korzystnymi warunkami dla rozwoju rolnictwa i sieci osadniczej.

Różnorodność biologiczna, tereny chronione

Na terenie Gminy Błaszki znajdują się następujące obszary chronionego krajobrazu:

- Obszar chronionego krajobrazu Brąszewicki,
- Pomniki przyrody żywej i nieożywionej (dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, klon zwyczajny, grab zwyczajny, jesion wyniosły, klon srebrzysty, buk zwyczajny, dąb błotny, dzika grusza, brzoza brodawkowata),
- Parki zabytkowe (znajdujące się w Jesionnej, Kalinowej, Kobylnikach, Kociołkach, Równiej, Brończynie, Wrzącej),

- Użytki ekologiczne (Bagno Śródleśne „Biała”, Bagno Śródleśne „Biała II”, Bagno Śródleśne „Biała III”),
- Rezerwat Wrząca – rezerwat leśny o powierzchni 59,1 ha, utworzony w 1995 r., kwaśna buczyna niżowa w postaci wysokowapiennego lasu bukowego ze słabo wykształconym odszytem i ubogim runem.

Do miejsc o prawdopodobnym ryzyku występowania podwyższonego stężenia azbestu w powietrzu należą:

- 1) typowe budownictwo mieszkalno-gospodarcze z zabudowanymi wyrobami azbestowo-cementowymi o różnym stopniu ich zniszczenia;
- 2) „dzikie” wysypiska odpadów azbestowo-cementowych;
- 3) budynki gospodarcze o dużych powierzchniach dachowych pokrytych płytami azbestowo-cementowymi w znacznym stopniu uszkodzonymi i zdegradowanymi (np. dawne obiekty PGR).

b. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2014, poz. 1923).

Ogółem, na terenie Gminy Błaszki znajduje się 411 662 m² wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych znajdujących się w zasobach mieszkańców gminy należą wyroby azbestowo – cementowe, takie jak:

- płyty faliste (eternity),
- płyty Karo,

zawierające od 10 do 20% czystego azbestu.

Program prezentuje konkretne działania, pozwalające na zminimalizowanie, w pewnych przypadkach nawet wyeliminowanie negatywnego oddziaływania odpadów/wyrobów zawierających azbest na zdrowie ludzi i środowisko.

Brak tych działań skutkowałby dalszym zanieczyszczeniem środowiska azbestem i pogłębianiem się niekorzystnych skutków zdrowotnych oraz środowiskowych

(przede wszystkim jakości powietrza). Bez wdrażania rozwiązań zaproponowanych w Programie (PUA) odpady zawierające azbest będą masowo trafiać na dzikie składowiska (wprost do lasu lub w przydrożne rowy). Z kolei wyroby zawierające azbest, takie jak np. płyty i inne elementy budowlane ulegają zużyciu, uszkodzeniom mechanicznym, erozji i wietrzeniu, mogąc uwalniać do środowiska włókna azbestu. Pozostawienie ich w dotychczasowym miejscu i sposobie użytkowania przyczyniłoby się do zwiększonego występowania chorób wywołanych wdychaniem włókien azbestu w populacji mieszkańców gminy. Również postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, bez określonych w Programie procedur dla:

- właścicieli oraz zarządców budynków, przy użytkowaniu obiektów z wyrobami zawierającymi azbest,
- właścicieli i zarządców budynków, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z tych obiektów lub terenów,
- wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, oraz oczyszczania obiektu i terenu wokół,
- prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest,

może spowodować przedostanie się do środowiska szkodliwych mikrowłókien azbestu oraz zwiększenie prawdopodobieństwa ekspozycji wobec osób wykonujących prace remontowe czy rozbiórkowe z użyciem wyrobów i materiałów zawierających azbest.

Zaproponowane w Programie działania przeciwdziałają występowaniu możliwości wpływu wyrobów zawierających azbest na środowisko przyrodnicze i w konsekwencji na zdrowie ludzi. Gdyby nie zostały one podjęte, istnieje realne zagrożenie, że w wielu miejscach gminy stan powietrza atmosferycznego będzie ulegał dalszemu i ciągłemu pogarszaniu. Ma to związek z procesami korozji i erozji powierzchni wyrobów azbestowo – cementowych, których wiek techniczny oceniany jest na maksimum 30 lat. Po tym okresie przyjmuje się, że wyroby zaczynają pylenie samoczynne w określonych warunkach atmosferycznych.

Dodatkowe korzyści z wdrożenia programu obejmują:

- oczyszczenie z azbestu terenu gminy (cel nadrzędny Programu),
- poprawę stanu zdrowotnego mieszkańców i potencjalne obniżenie przypadków zachorowań spowodowanych szkodliwym działaniem azbestu,

- poprawę stanu technicznego obiektów budowlanych, bezpośredni przyrost wartości nanień budowlanych i gruntów, w tym również i innych obiektów i mieszkań,
- poprawę wyglądu estetycznego gminy (wzrost walorów estetycznych) oraz co najważniejsze – stanu środowiska.

5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Celem głównym PROGRAMU jest bezpieczne usunięcie wyrobów oraz odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Błaszki.

Obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w wyniku realizacji Programu (PUA) to miejsca prowadzenia prac usuwania wyrobów zawierających azbest. Hipotetycznie drugim miejscem ewentualnie możliwego wystąpienia znaczącego narażenia na działanie pyłu azbestu jest jego transport. Sytuacje awaryjne takie jak np. niekontrolowane rozszczelnienia opakowania (w wyniku wypadku drogowego) może być takim źródłem. W obydwu sytuacjach zastosowanie obowiązujących procedur zmniejsza nieomal do zera ryzyko wystąpienia takich zagrożeń. Położywszy nacisk na szkolenie i krzewienie wiedzy o najlepszych dostępnych praktykach, dopuszczanie do demontaży tylko profesjonalnych wykonawców stać będzie na straży bezpieczeństwa.

Reasumując, terenem objętym realizacją założeń Programu usuwania wyrobów zawierających azbest, czyli stopniowym usuwaniem wyrobów/opadów zawierających azbest, jest obszar całej Gminy Błaszki.

Z uwagi na warunki i procedury postępowania przy w/w pracach nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na środowisko. Prowadzone prace mogą jedynie w sposób pozytywny wpłynąć na poprawę standardów środowiska poprzez ograniczenie występowania włókiem azbestu w powietrzu.

6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH

Azbest (minerał) jest naturalnym, choć niepożądanym, elementem środowiska człowieka. Dzięki swoim doskonałym własnościom chemicznym i fizycznym, a szczególnie wysokiej odporności na ogień i temperaturę był przetwarzany i używany w formie wyrobów oraz tam, gdzie dziś jest demontowany, ewentualnie poddawany niezbędnej dla demontażu obróbce, załadunkowi, transportowi i wreszcie składowaniu.

W wyrobach lub odpadach azbest występuje na ogół w niewielkich udziałach procentowych (np. w wyrobach azbestowo - cementowych 10-20%). Nie stwierdzono chorobotwórczego działania włókien azbestu, które dostały się do organizmu człowieka poprzez przewód pokarmowy. Z tego też powodu nie ma zagrożenia podczas korzystania z wodociągów zbudowanych z rur azbestowo – cementowych (A-C). Ostatnie zalecenia, co do prac remontowych dla tego typu instalacji zalecają pozostawianie nieczynnych instalacji w ziemi z zaznaczeniem ich obecności na mapach i planach, zaś poprowadzenie nowej instalacji nowym śladem.

Zagrożenia i skutki zdrowotne istniejącego narażania na azbest w skali kraju nie są rozpoznane. Nieistnienie w tej chwili działających zakładów wykorzystujących azbest powoduje, że dziś jedynie usuwanie wyrobów zawierających azbest, może stworzyć zagrożenia zdrowotne. Może ono dotyczyć zarówno pracowników zatrudnionych przy usuwaniu i utylizacji materiałów zawierających azbest, jak i spowodować większe niż do tej pory zagrożenia dla osób przebywających w sąsiedztwie prowadzenia prac, szczególnie na obszarach o dużym zaludnieniu (ekspozycja pośrednia).

Na terenie Gminy Błaszki w krajowym systemie ochrony przyrody występują jedynie pomniki przyrody znajdujące się na terenie przykościelnym i przyszkolnym w Błazkach. Ponieważ w toku badań środowiskowych nie stwierdzono oddziaływania włókien azbestu na faunę i florę nie można rozpatrywać żadnych skutków ewentualnego oddziaływania. Przeprowadzenie objętych Programem działań

(usuwania wyrobów azbestowych) w dłuższej perspektywie czasowej może jedynie wpłynąć na poprawę stanu powietrza atmosferycznego, co w znaczący sposób podniesie walory środowiskowe gminy i przełoży się bezpośrednio na pozytywne oddziaływanie na ludzi.

7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM ALBO KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

a. Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu

Konwencja Nr 162 dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu – przyjęta została w dniu 4 czerwca 1986 roku na Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie. Konwencja określa zasady ogólne oraz środki zapobiegawcze w postępowaniu w zakresie ochrony przed szkodliwością azbestu w miejscu pracy. Przepisy Konwencji dotyczą także prac rozbiórkowych i usuwania azbestu z budynków lub budowli oraz określają obowiązki pracodawców oraz organów władz dotyczące informacji i szkolenia w zakresie ochrony zdrowia przed narażeniem na azbest.

b. Dyrektywy UE

Wyszczególnione poniżej przepisy Unii Europejskiej regulują postępowanie ze szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego substancjami chemicznymi, w tym również azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Większa część tych regulacji dotyczy ochrony zdrowia osób zatrudnionych przy pracach w kontakcie z wyrobami zawierającymi szkodliwe materiały, wprowadzając szczegółowe ograniczenia i specjalne wymagania dla metod pracy oraz środków zabezpieczających ludzi. Druga część regulacji dotyczy ochrony środowiska, metod pomiarów zanieczyszczenia włóknami i pyłem azbestu, a także metod zabezpieczenia przed emisją tych szkodliwych substancji. Wiele zapisów w poszczególnych dyrektywach stanowią regulacje dotyczące obowiązków pracodawców w zakresie ochrony pracowników

i otoczenia miejsca prac przed zagrożeniami, wynikającymi z możliwości uwalniania się pyłu i włókien azbestu, w czasie trwania robót przy produkcji, zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających te składniki.

W aktach prawnych Unii Europejskiej dotyczących azbestu znajdują się też wskazówki i wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wprowadzania w życie przepisów regulujących problematykę azbestu, a także form i metod pomocy, szkolenia i kontroli – w celu stworzenia odpowiednich warunków dla sprawnego wdrożenia nowych przepisów.

- 1) Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu.
- 2) Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. – w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycje szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.).
- 3) Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. – o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (znowelizowana Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG).
- 4) Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. – w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (znowelizowana Dyrektywa Rady Nr 99/38/WE).
- 5) Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. – o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG).
- 6) Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. – w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy.
- 7) Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. – w sprawie odpadów.
- 8) Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. – w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu i stosowania substancji niebezpiecznych.
- 9) Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. – w sprawie ujednolicenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich.

- 10) Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. – jako uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG.
- 11) Dyrektywa Rady Nr 89/391/EWG a dnia 12 czerwca 1987 r. – o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy.
- 12) Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. – w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem.
- 13) Dyrektywa Rady Nr 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych.
- 14) Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania.
- 15) Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. – w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe.
- 16) Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. – w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy.
- 17) Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. – w sprawie składowania odpadów.
- 18) Dyrektywa Rady 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. – w sprawie odpadów niebezpiecznych.
- 19) Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. – w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar.
- 20) Dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG – w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.
- 21) Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. – w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli.

- 22) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisku niektórych planów i programów.
- 23) Dyrektywa Rady 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska

c. Ustawy

Zagadnienia dotyczące wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terytorium Polski regulowane są przez 7 ustaw, z czego najistotniejszymi są:

- 1) *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z późn. zm.) (Dz. U. 2004 Nr. 3 poz. 20 tekst jednolity z późn.zm.)*

Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec (przepisy nie miały zastosowania do diafragm do istniejących instalacji elektrolitycznych zawierających azbest chryzotylowy oraz do wałów z azbestu stosowanych do ciągnięcia szkła). Ustawa również reguluje zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

- 2) *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1987 t.j.)*

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów. Ustawa m.in. określa zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania oraz rodzaje odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.

- 3) *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r., poz. 519 t.j.)*

Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowywanie programów ochrony środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom (w tym konieczność oznaczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu).

- 4) *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 1994 r. Nr 89, poz. 414)*. Jednym z zapisów ustawy jest art. 30, ust. 3., który stanowi: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia

na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 w/w artykułu, jeśli ich realizacja może spowodować: zagrożenia bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska lub pogorszenie warunków zdrowotno – sanitarnych.

- 5) *Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1834 t.j.)*

Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych – ADR. Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko.

Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowców pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

d. Rozporządzenia

Regulacje prawne dotyczące azbestu są rozproszone (około 40 rozporządzeń). Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowego opracowania poniżej wymieniono i krótko scharakteryzowano najważniejsze rozporządzenia.

1) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2014, poz. 1923)*

Zgodnie z katalogiem odpady zawierające azbest, z jakimi mamy do czynienia podczas realizacji zadań z Programu (PUA) klasyfikuje się następująco:

Klasyfikacja odpadów zawierających azbest:

Kod odpadów	Podgrupa	Rodzaj
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	Materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05*	Materiały budowlane zawierające azbest	Materiały budowlane zawierające azbest

* - odpady niebezpieczne

Wszystkie wymienione odpady zaliczono do odpadów niebezpiecznych i w związku z tym podlegają rygorom wynikającym z obowiązujących aktów prawnych.

2) *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649)*

Rozporządzenie określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, warunki transportu odpadów zawierających azbest do miejsc ich składowania, wymagania, jakim powinno odpowiadać

oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest. Rozporządzenie narzuca na właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest przeprowadzenie kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Ocenę przekazuje się do właściwego organu nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

- 3) *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31).*

Rozporządzenie m.in. określa sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest, w miejscach ich wykorzystywania oraz terminy przedkładania odpowiednio wojewodzie albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o: rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest, o czasie i sposobie usuwania azbestu.

- 4) *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowisku odpadów w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2015 r., poz. 110).*

W sposób nieselektywny mogą być składowane rodzaje odpadów o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. Odpady o tych kodach mogą być wspólnie składowane na składowisku odpadów niebezpiecznych. Nie można mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

- 5) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. z 2013, poz. 523).*

Rozporządzenie określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest (kody w katalogu odpadów: 17 06 01* i 17 06 05*).

- 6) *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu*

substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015, poz. 1450).

Rozporządzenie reguluje zagadnienia dotyczące terminu i formy składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ORAZ ZABYTKI, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE

Program Usuwania Wyrobów zawierających azbest (PUA) jest spisem zamierzeń i zalecanych dokonań mających na celu poprawę sytuacji w środowisku związanej z zagrożeniem środowiska wyrobami i odpadami zawierającymi azbest poprzez ich konsekwentne usuwanie. Generalne założenia PUA są proekologiczne, natomiast w trakcie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć mogą potencjalnie wystąpić nowe, szczególne aspekty oddziaływania na środowisko.

Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją PUA może być nieterminowe realizowanie zapisanych w nim działań. Dotyczy to przede wszystkim realizacji zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, których dalsze użytkowanie powodowałoby samoczynne uwalnianie się włókien azbestu do środowiska, (dot. wyrobów o pierwszym stopniu pilności i odpadów zgromadzonych na posesjach).

Negatywne oddziaływanie na środowisko działań zawartych w PUA może zostać wyeliminowane przez zastosowanie i przestrzeganie wszystkich obowiązujących i przedstawionych w PUA procedur postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, które dotyczą:

- właścicieli oraz zarządców budynków oraz terenu, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest,
- właścicieli i zarządców budynków oraz terenu, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z tych obiektów lub terenów,
- wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, oraz oczyszczania obiektu, terenu, instalacji,
- prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Można z pewnością przyjąć, że przestrzeganie procedur oraz elementarnych zasad pracy są w stanie całkowicie wyeliminować potencjalne możliwości narażenia na działanie pyłu azbestowego.

Wskazane w PUA warianty rozwiązywania problemów usuwania azbestu kładą nacisk na wysoki stopień zabezpieczenia przed potencjalnie negatywnym oddziaływaniem na środowisko.

a. Zagrożenie powietrza atmosferycznego

Stężenie azbestu w powietrzu w rejonie wolnym od źródeł emisji nie przekracza 400 włókien/m³. Stężenia tego typu notowane są na terenach wiejskich, ale otwartych. Włókna azbestu wprowadzone do atmosfery są przenoszone przez prądy wertykalne oraz prądy poziome. Jedynym sposobem oczyszczania atmosfery są opady atmosferyczne. Oczyszczanie to jest jednak pozorne, gdyż włókna azbestu po wyschnięciu odzyskują lotność i ponownie cyrkulują w atmosferze. Włókna azbestu mogą być przenoszone na odległość wielu tysięcy kilometrów, zanim opadną do gleby lub wody.

W przypadku siedlisk w obszarach wiejskich z dużą ilością zabudowań pokrytych leciwymi lub źle utrzymanymi wyrobami azbestowo-cementowymi (A-C) w sprzyjających dla włókien azbestu warunkach atmosferycznych (długotrwała susza), samoczynne uwalnianie się włókien azbestowych powoduje nawet kilkunastokrotne przekroczenia chwilowe ich zawartości w powietrzu atmosferycznym. Dokumentują ten stan rzeczy badania przeprowadzone przez Instytut Medycyny Pracy, a których wyniki zasiliły Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla obszaru całej Polski, w tym i województwa łódzkiego. W budynkach mieszkalnych stężenia azbestu w powietrzu są zmienne w zależności od udziału elementów budowlanych zawierających azbest i ich stanu. Notowane są wartości w granicach 0 – 1800 włókien/m³. W pomieszczeniach zawierających lekko uszkodzone wyroby zawierające azbest stężenie azbestu w powietrzu wynosi na ogół min. 1000 włókien/m³.

b. Zagrożenie dla gleb, gruntów i wód

Z uwagi na minimalne występowanie azbestu w Polsce w formie naturalnych złóż (praktycznie nie występuje) zanieczyszczenia gleby i wód włóknami azbestu mają pochodzenie wtórne. Zanieczyszczenia te pochodzą ze źle eksploatowanych wyrobów, ich wieku, wreszcie ze złego obchodzenia się z nimi podczas demontażu i usuwania. Należy, więc zwrócić baczną uwagę na poziom techniczny wykonywanych prac jak również na przygotowanie teoretyczne kadry wykonującej zadanie.

Zawartość azbestu w użytkowanej glebie nie powinna przekraczać 0,02% z uwagi na możliwość reemisji włókien podczas prowadzenia prac rolnych, wykopów, ruchu pojazdów, itp. Przemieszczanie azbestu w gruncie jest niewielkie, dotyczy zwłaszcza drobnych włókien. Zanieczyszczenie gleby azbestem może stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia tylko wtedy, gdy uprawa mechaniczna lub unos z odsłoniętej powierzchni powoduje pylenie.

Należy jednakże zaznaczyć, że wspomniane wyżej badania ekologiczne uważa się za zbyt mało miarodajne (obraz zacierają wysoki poziom tła zanieczyszczeń innego rodzaju) ze względu na występowanie wielu trudnych do wyeliminowania czynników zakłócających. Dodatkową trudnością tych badań jest sporadyczność i duża zmienność ekspozycji.

c. Zagrożenia dla zabytków i krajobrazu kulturowego

W przypadku prowadzenia prac przewidzianych w PUA nie występują wśród nich elementy zagrożenia dla zabytków tak architektury jak i przyrody oraz krajobrazu kulturowego. Prawidłowo prowadzona polityka estetyki terenu spowoduje natomiast wzrost walorów krajobrazowych, szczególnie w zakresie kolorystyki otoczenia.

Podsumowując, można stwierdzić, że planowane działania w zakresie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest pozwalają optymistycznie myśleć o ograniczaniu, a wręcz wyeliminowaniu ich wpływu na środowisko, ale tylko w przypadku konsekwentnej realizacji projektowanych zamierzeń. Niepodjęcie działań przewidzianych w PUA może spowodować znaczące oddziaływanie wyrobów pozostawionych samym sobie a będących w złym stanie technicznym.

Tu i ówdzie składowane, niekiedy w różny sposób już wcześniej zdemontowane wyroby, a będące już w świetle obowiązującej nomenklatury odpadami powinny być w pierwszej kolejności spakowane i usunięte.

Niedeponowanie we właściwych warunkach azbestu może być powodem znaczącego zanieczyszczenia powietrza, w wyniku wtórnego pylenia, a przez to zagrożenia

dla ludzi i środowiska.

9. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Działania, podjęte w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z rozwiązaniami proponowanymi w PUA przyniosą zdecydowaną poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Proponowane rozwiązania są tak dobrane, aby ich ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko było ograniczone do wielkości niższej od ustanowionych norm. Osiągnięcie tych zamierzeń wiąże się z zastosowaniem w przypadku usuwania i transportu odpadów – odpowiednich procedur postępowania.

10. INFORMACJA O ROZWIĄZANIACH ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Cele i zadania zawarte w omawianym Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki nie uwzględniają działań alternatywnych dla omawianych rozwiązań.

W analizowanym przypadku występują dwie możliwości postępowania:

- 1) Stopniowe usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (realizacja Programu), w celu ostatecznego wyeliminowania całej ilości wyrobów azbestowych.
- 2) Odstąpienie od bieżącej realizacji Programu, co w perspektywie roku 2032 powoduje jedynie odsunięcie tychże prac w czasie na lata późniejsze z koniecznością intensyfikacji działań w krótszym okresie czasu.

11. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY REALIZACJI PUA ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Proponuje się, aby monitoring realizacji PUA stanowił element monitoringu prowadzonego w ramach obowiązujących przepisów regulujących wymagania, co do stwierdzonego stanu technicznego wyrobów i możliwości ich dalszego bezpiecznego użytkowania. Stwierdzone stopnie pilności determinują tryb postępowania w odpowiednich przedziałach czasowych.

Bezpośredni i bieżący nadzór nad prowadzonymi pracami powierzony odpowiedniemu referatowi w Urzędzie Miejskim w Błaszach, powinien być wystarczający, pod warunkiem systematycznego i rzetelnego prowadzenia ewidencji i raportowania do Urzędu Marszałkowskiego.

12. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Z tytułu wdrożenia analizowanego PUA nie przewiduje się występowania żadnych oddziaływań transgranicznych.

Oddziaływanie obiektów związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwianiem odpadów może jednak sporadycznie wykraczać poza obszar województwa. Negatywne skutki gospodarowania odpadami mogą być odczuwalne w ościennych gminach przede wszystkim w zakresie powietrza atmosferycznego i w przypadku wystąpienia takiego oddziaływania przede wszystkim w Gminie Błaszki.

13. WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonej analizy potencjalnych zagrożeń dla środowiska i zdrowia wynikających z realizacji Programu (PUA) sformułowane zostały następujące wnioski:

- 1) Problem wyrobów i odpadów zawierających azbest jest jedną z pilniejszych kwestii gospodarki odpadami do rozwiązania w Gminie Błaszki.
- 2) W „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki” jako metodę unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest wskazano ich składowanie. Ustalone cele są zgodne z wymogami prawa polskiego i unijnego.
- 3) Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją PUA będzie nieterminowe realizowanie zapisanych w nim działań. Przy systematycznym realizowaniu zapisanych w PUA działań nie ma niebezpieczeństwa wystąpienia niekontrolowanych usunięć i w związku z tym powstawania tzw. „dzikich składowisk”. Jest to największe zagrożenie, dlatego bezwzględnie należy sprawować stały nadzór dla zapewnienia, aby odpady azbestowe trafiały tylko do miejsc bezpiecznego składowania.
- 4) Niezbędne jest wprowadzenie skutecznych mechanizmów finansowych wspomagających funkcjonowanie tworzonego systemu. Ponadto, należy prowadzić ciągle akcje edukacyjno-informacyjne dla ogółu mieszkańców gminy. Należy uświadamiać zagrożenia dla zdrowia, jakie wiążą się z oddziaływaniem niewłaściwie usuwanych lub unieszkodliwianych wyrobów zawierających azbest, lecz bez wywoływania paniki i fobii strachu. Sugeruje się organizowanie spotkań i pogadarek, akcji plakatowych propagujących dokonania Urzędu w zakresie organizacji gospodarki odpadami azbestowymi, a także rozważenie zorganizowania konkursu wiedzy o bezpiecznym postępowaniu dla młodzieży szkolnej.

14. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsza „Prognoza oddziaływania na środowisko Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki” została opracowana w nawiązaniu do wymagań ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Uwzględnia również wymagania prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej zapisane w odpowiednich dokumentach Wspólnot Europejskich.

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest „*Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki*”. Zakres merytoryczny prognozy wynika z przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, oraz zaleceń i wskazań Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi.

Podstawą opracowania prognozy do Programu była analiza i ocena następujących zagadnień:

- celów ochrony środowiska na poziomie lokalnym i regionalnym,
- uwarunkowań aktualnego stanu środowiska Gminy Błaszki,
- przewidywanych możliwych oddziaływań zadań zawartych w PUA na warunki życia ludzi, walory środowiska kulturowego oraz kształtowanie krajobrazu,
- określenie potencjalnych negatywnych zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń zawartych w PUA,
- warunków funkcjonowania systemu monitoringu jako podstawowego wymogu skuteczności PUA.

„*Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki*” przedstawia stan obecny postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w gminie na tle uwarunkowań środowiskowo – przestrzennych, a także ogólnej sytuacji w kraju w tej dziedzinie.

Najważniejsze znaczenie dla praktycznego wdrożenia ustaleń Programu ma zalecane i wskazane w PUA sformułowanie konkretnego harmonogramu działań, w skład, których wchodzić będą: usunięcie płyt azbestowo – cementowych występujących w budynkach mieszkalnych, inwentarskich oraz zorganizowanie odbiorów już wcześniej zdemontowanych, a zmagazynowanych wyrobów/odpadów zawierających azbest.

UZASADNIENIE

W związku z potrzebą aktualizacji "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy i Miasta Błaszki na lata 2010-2016 z perspektywą do roku 2032" przyjętego Uchwałą nr XLI/267/10 Rady Gminy i Miasta Błaszki z dnia 11 listopada 2010 r., przygotowany został zaktualizowany "Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032" wraz z "Prognozą oddziaływania na środowisko dla Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017-2032".

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032". Główne cele Programu to:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju.
3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele krajowego programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Zadania przewidziane w krajowym programie są realizowane na trzech szczeblach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorząd powiatowy i samorząd gminny).

W związku z powyższym na gminy, powiaty i województwa nałożony został obowiązek opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Stąd też przygotowany został zaktualizowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki na lata 2017 - 2032”.

Podstawowym celem przedmiotowego Programu jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Błaszki do końca 2032 roku, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu na ludzi i środowisko niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Program zakłada demontaż, transport i utylizację wyrobów azbestowych przez wyspecjalizowane jednostki posiadające stosowne zezwolenia, z zachowaniem procedur przewidzianych dla tego rodzaju czynności oraz składowanie ich na składowiskach przeznaczonych do tego rodzaju odpadów, znajdujących się poza terenem gminy.

Treść Programu opiera się przede wszystkim na dokonaniu oceny charakteru i zakresu aktualnego stanu środowiska oraz analizy możliwych do zastosowania rozwiązań o charakterze organizacyjnym, technicznym lub ekonomicznym planowanych działań. Dokonano również analizy kosztów zastosowania proponowanych środków ochronnych, z uwzględnieniem ich optymalizacji.

Niniejszy Program wskazuje aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Błaszki oraz określa harmonogram rzeczowo - finansowy planowanych działań. Ponadto Program wskazuje na środki finansowe, niezbędne do jego realizacji z jednoczesną możliwością pozyskania środków zewnętrznych na usuwanie wyrobów azbestowych. Program zawiera również sposób kontroli oraz dokumentowania realizacji efektów jakie są osiąganego w wyniku jego wdrażania. Nadrzędnym celem Programu jest bezpieczne dla życia i zdrowia ludzi usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Błaszki.

Dla niniejszego Programu została wykonana procedura odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w uzgodnieniu z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Łodzi (pismo znak: WSI.410.4.2017.AK z dn. 01.06.2017 r.) oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Łodzi (pismo znak: PWIS.NSOZNS.9022.1.380.2017.JOK z dn. 29.06.2017 r.) na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz.1405).

Biorąc pod uwagę powyższe, zasadne jest podjęcie niniejszej uchwały.